

КОНСТИТУЦИЯ КҮНІ ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

ЗАҢ газеті

✉ zangazet@mail.ru

№64 (3595) 29 тамыз 2023

ZANMEDIA.KZ

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

АТА ЗАҢ - АЛТЫН ҚАЗЫҒЫМЫЗ

Ата Заң – алтын қазығымыз. Әрбір зайырлы мемлекеттің іргетасын бекітіп, тұғырын биіктетуде Конституцияның орны бөлек. Қабылданғанына биыл 28 жыл толып отырған біздің Конституциямыз да Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасып, ел тұрғындарының құқығы мен бостандығының сақталуына толық кепілдік беріп келеді. Адами құндылықтар басты орынға қойылып, құқықтық теңдікке басымдық берілген бас құжаттың 1995 жылы 30 тамызда қабылданғаны белгілі. Ел өмірін түбегейлі өзгертіп, құқықтық салаға үлкен бетбұрыс жасаған бұл тарихи датаның халқымыз үшін аса қастерлі, ерекше бағалы болатыны сондықтан.

(Соңы 2-бетте)

СӘТІ ТҮСКЕН СҰХБАТ

Бақыт НҰРМУХАНОВ,
Конституциялық Сот төрағасының
орынбасары:

«КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ҮСТЕМДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕ ҒЫЛЫМИ ЖЕТИСТІКТЕРДІ ЕСКЕРУ МАҢЫЗДЫ»

– Бақыт Маратұлы, 2022 жылы Ата Заңымызға маңызды өзгерістер енгізілді. Олар қоғам мен мемлекеттің одан әрі дамуына қалай әсер етті?

– Өткен жылы ел Президенті Қ.Тоқаевтың бастамашылығымен елімізде ауқымды конституциялық реформалар жүргізілді. Жалпы, мұндай реформалар жаңа бір даму сатысына өту кезінде алға қойылған стратегиялық мақсаттарға жету үшін қажетті бетбұрыс шараларына берік саяси-құқықтық негіздер қалап, жан-жақты түрленуге мықты серпін беру үшін жасалатыны белгілі. Халықтың тікелей қатысуымен қабылданған конституциялық түзетулер мемлекеттік билік және қоғамдық институттар қызметінің принциптерін өзгертіп, экономика, саясат, құқық салаларын қайта жаңғыртуға жұмыс жасауда. Мәселен, осы жылы Парламент Мәжілісіне және жергілікті өкілді органдарға жаңа ережелерге сәйкес сайлау өтті. Оған қатысқан саяси партиялар саны артты, енді өкілді органдарда бірмандатты округтер бойынша сайланған депутаттар да бар. Заң шығару процесі жаңғырды, ол барынша ашық және сайлаушылардың мүдделерін ескеруге бағытталды. Әкімшілік реформа жалғасып, жергілікті өзін-өзі басқару тетіктері кеңейді.

Құқық қорғау жүйесінің тиімділігін арттыратын шараларды атап өткен жөн. Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің конституциялық мәртебесі анықталып, институционалдық, құрылымдық, кадрлық жағынан күшейтілуі адами құндылықтарды қорғауда маңызды. Мемлекеттіліктің құқықтық негіздерін, адамдардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарының кепілдіктерін сақтау үшін Конституциялық Соттың құрылғанына ерекше назар аударғым келеді. Осылайша екі жүз жылдан астам тарихы бар конституциялық бақылауды жүзеге асыратын Қазақстанда жаңа органның қалыптасуы отандық конституциялық әділет жүйесінің дамуында жаңа бір парақты ашты.

(Соңы 3-бетте)

МӘСЕЛЕ

АРАЛАС МЕКТЕПТІҢ КӨБЕЮІ АЛАҢДАТАДЫ

Ұлттың жарқын болашағы ұлт тілінде білім алудан басталады

Бүгінде республика бойынша 506 мектеп жаңартылып, оның 107-сіне ағымдағы жөндеу жұмысы жүргізілген. Сондай-ақ 185 мектепте жиһаз ауыстырылып, 201 кітапхана мен 119 асхана жаңартылды. 261 мектепке турникет, бейнебақылау жүйесі орнатылып, қауіпсіздік шарасы күшейтілді. Сонымен қатар, мектептерде робототехника, химия, биология, физика және STEM пәндері бойынша кемінде 1000 заманауи кабинет іске қосылмақ. «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы бойынша 90 мектепте күрделі жөндеу жүргізілді.

Астанада өткен республикалық тамыз мәслихатында белгілі болғандай, «жайлы мектеп» реформасы одан әрі жалғасын таппақ. Сессияның негізгі баяндамашысы Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаев келесі жылы 130 мың оқушыға арналған 154 мектеп салу жоспарланып отырғанын айтты. Президент тапсырмасымен Қостанай, Маңғыстау, Павлодар облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында Оқушылар сарайының құрылысы жүріп жатыр екен.

Жаңа оқу жылында балалардың мектепке әзірлігі де мемлекет назарынан тыс қалған жоқ. Жалпыға бірдей білім беру қо-

рынан жыл сайын аз қамтылған 460 мыңнан астам отбасының балалары киім-кешек, оқу құралымен қамтамасыз етілуде. Биыл да халықтың әлеуметтік осал топқа жататын 400 мыңнан астам бала материалдық көмек иеленді. Оқу-ағарту министрлігінің ақпаратынша, әр оқушының киім, оқу құралын сатып алуға бөлінген қаражаттың ең төменгі мөлшері – 40 567 теңге. Ақша ата-аналардың шотына аударылады. Сондай-ақ, 1-4 сынып оқушылары түгелдей тегін ыстық тамақпен қамтамасыз етілмек.

Тамыз мәслихатында сөз алған Премьер-Министрдің орынбасары Тамара Дүйсенованың

айтуынша, мұғалімдікті тартымды мамандық ету, оған ұрпақ тәрбиелеу ісінің маңызын, жауапкершілігін жан-жүрегімен ұғатын жандарды тарту бағытында ауқымды жұмыс жүргізілуде. Соның бірі ретінде бүгінде мұғалімдерді марапаттау тетігін өзгерту мәселесі пысықталып жатыр. Осыған орай «Біз мұғалімнің бұрынғы Ұстаз бейнесін қайта жаңғыртуға міндеттіміз. Осы мақсатта министрлік білім беру саласында 30 және одан да көп жыл еңбек өтілі бар ұстаздарды «Еңбек ардагері» медалімен марапаттау туралы шешім қабылдады» деді ол. Сонымен қатар жаңа оқу жылында барлық санаттағы мұғалімдердің жалақысы көтерілмек. Кейбір жоғары санаттағы мұғалімдердің жалақысы тіпті 3 есеге дейін өссе, санаты жоқ мұғалімдер жалақысы 25 пайызға артады.

Тамара Босымбекқызының айтуынша, Президенттік кадрлық резерв үлгісі бойынша «Білім берудегі өзгерістердің 1000 көшбасшысы» жобасы қолға алынған. Онда тез өзгеретін ортаны басқаруға дайын көшбасшылар

мен мамандарды таңдау және оқыту шаралары қамтылған. Жоба пилоттық режимде іске қосылып, қазірдің өзінде 275 адам іріктелуде. Бұл шара аясында білім беру ұйымдарының қазіргі мықты әрі тәжірибелі басшылары «Болашақ» бағдарламасы бойынша үш және алты айлық тағылымдамадан өтуге жіберілмек.

Тоқатерін айтқанда, білім беру ісінде оң өзгеріс аз емес. Алайда, бір мәселенің басы ашық болып тұр. Ол мемлекеттік тілге қатысты. Елімізде 7 мыңға жуық мектептің жартысынан сәл ғана асатыны қазақ тілінде оқытса, 1 мыңнан астамы орыс тілінде, 5-уі ұйғыр тілінде білім береді екен. Ал, 2 мыңнан астамы аралас мектеп. Орыс мектебі мен аралас мектептегі орыс сыныптарының қатары биыл тіпті көбейген. Өйткені, жаңа оқу жылында Астанадағы бүлдіршіндердің 40 пайызы орыс тілінде оқуды таңдапты. Орыс тілінде білім алуға ұмтылу себебін көпшілік қазақ тілінің болшағына деген сенімсіздікпен байланыстырады.

Республикалық маңызды құзырлы орындардың көбінің Елордада екенін ескерсек, мұндай жағдайдың орын алуы көңілге қаяу салмай қоймайды. Ұлттың жарқын болашағы ұлт тілінде білім алудан басталатынын барша қазақстандықтар есінен шығармауы керек. Білім күніндегі бір тілек – осы.

А.ТҰРМАҒАНБЕТОВА,
«Заң газеті»

АТА ЗАҢ - АЛТЫН ҚАЗЫҒЫМЫЗ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Конституция – елдің басты саяси, құқықтық құжаты. Онда Отанымыздың саяси, әлеуметтік, экономикалық дамуына негіз болар барлық тетіктер жан-жақты қарастырылған. Соның арқасында Қазақстанның барлық салада елеулі жетістіктерге жетіп, іргелі елге айналғанына, құқықтық-саяси тұрғыдан дамығанына қалың жұртшылық куә. Тәуелсіздік түлеткен, Конституция қуатты салаға айналдырған құрылымның бірі – Прокуратура. Ата Заңымызда прокуратураның орны мен рөліне айрықша басымдық берілген.

Прокуратура органдарының ең негізгі міндеті – адамды, оның өмірін, құқықтарын мен бостандықтарын мемлекеттің ең жоғары құндылығы ретінде қорғау және заңдылықты қамтамасыз ету. Осындай жоғары жауаптылық, ауқымды міндет жүктелген құзырлы органның пәрменділігін арттыруға мемлекет тарапынан аз көңіл бөлініп отырған жоқ. Соның ішінде, 2022 жылдың 5 қарашасында қабылданған «Прокуратура туралы» Конституциялық заң қадағалаушы органның құқық қорғау функциясын едәуір ұлғайтқанын айта кеткен жөн.

Ерекше тоқталарлығы, «Прокуратура туралы» заңға Конституциялық заң мәртебесінің берілуімен тығыз байланысты. Бұл – еліміздің тарихында прокуратура органдарына қатысты конституциялық мәртебе берілген ең алғашқы заң. Осы заң шеңберінде прокуратура органдары қызметінің құзыреттілігі, ұйымдастырылуы және тәртібі белгіленді.

Конституциялық заң мәртебесі берілген «Прокуратура туралы» заңның салаға әкелген жаңашылдығы аз емес. Соның ішінде ең бастысы, «Прокуратура туралы» Конституциялық заңның 9-бабы 16-тармақшасына сәйкес, Бас прокурорға Конституциялық сотқа жүгіну

құқығы берілген. Биылғы жылдың қаңтар айынан бастап қызметіне кіріскен Конституциялық Сотқа кез келген мемлекеттік органның жүгіне алмайтыны белгілі. Сондықтан, бұл жаңашылдықты прокуратураны даралайтын, мәртебесін көтеретін, сәйкесінше жауаптылығын арттыратын ерекше мүмкіндік деп түсінген жөн.

Бұған қоса, соңғы уақытта заңсыз шетелге шығарылған активтерді қайтару мәселесі қоғамда қызу талқыланған еді. «Прокуратура туралы» Конституциялық заңға сәйкес, осы активтерді қайтару ісі прокурорларға жүктеліп отыр. Яғни, заңның 10-бабы 1-тармағының 27-тармақшасына сүйене отырып прокурорлар қылмыстық жолмен алынған кірістерді шетелден қайтару, оның ішінде қылмыстық процестен тыс мемлекеттің мүддесін білдіру бойынша халықаралық ынтымақтастық жөніндегі қызметті үйлестірумен айналысады.

Тағы бір артықшылық, кейінгі жылдары қолға алынған бастамаларға сәйкес халық прокуратураны кәсіпкерлік субъектілерінің құқығын қорғаушы деп түсінеді. Конституциялық заң прокуратураның осы әлеуетін одан әрі кеңейтті. Осылайша прокуратураға кәсіпкерлік субъектілерін тексеру құқығы берілді. Бірақ бұл құзырлы орган кәсіпкерлерді оңды-солды тексере алады дегенді білдірмейді. Заңның 3-тарауының 18-бабына сәйкес, жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеру енді тек Президенттің және Бас прокурордың тапсыр-

Мұрат ТЛЕУБЕРДИЕВ, Түркістан облысының прокуроры

масымен, олардың келісімі бойынша ғана жүргізіледі.

«Прокуратура туралы» Конституциялық заң қадағалаушы орган өкілдері беретін нұсқаулардың да шеңберін кеңейтті. Айталық бұрын прокурорлар тек екі жағдайда ғана нұсқау бере алатын. Оның бірі – сотқа дейінгі тергеп-тексеру бойынша болса, екіншісі – жедел-ізденістері қызметі бойынша берілетін нұсқау. Ал жоғарыдағы заңды бағдар еткен прокурорлар қазір әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қосымша тексеріс жүр-

гізуге, атқарушылық іс жүргізуге, жазаларды орындауға, прокуратураның талабы бойынша жүргізілетін тексерулерге және мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу мәселелері бойынша да жазбаша нұсқаулар беруге құқылы. Бұл өз кезегінде прокуратураның пәрменін арттырды.

«Прокуратура туралы» Конституциялық заңдағы тағы бір жаңалық 32-бапта айқындалған. Осы заңды сүйенген прокурорлар бүгінде заңды бұзуға жол бермеу мақсатында түсіндірме жұмыстарын қолға алуда. Прокурорлар заң тетіктерін ауызша жеткізумен шектелмей, құқық бұзушылықтың алдын алу мақсатында БАҚ өкілдерімен бірге заңдағы артықшылықтар мен жауаптылық туралы толық мәлімет беруде. Бұл прокуратура мен қарапайым халық арасын жалғап, билікке, күштік құрылымдарға деген сенімді нығайтады. Балаларымыз «Жақсы сөз жараны да жазады», «Оқ жарасы бітер, сөз жарасы бітпес», «Ауыр істің салмағы білекке түсер, Ащы сөздің салмағы жүрекке түсер» дегенді бекер айтпаған. Халықтың мәселесін шешуде, елдің құқықтық сауатын көтеруде сөздің мүмкіндігі шексіз. Жылы сөз бен шынайы жанашырлық халыққа жақындататын тетік екенін қазір тәжірибе барысында байқап, бағамдап жүрміз.

Прокуратураның құзыретін кеңіткен келесі өзгеріс – қаулыларға қатысты. Бұрын прокурорлар тек тәртіптік іс жүргізуді қозғау, тексеріс жүргізу, күштеп әкелу, құқықтық актінің қолданысын тоқтата тұру немесе шектеу сипатындағы шаралардың күшін жою туралы қаулыларды ғана қабылдайтын. Мұның өзі үлкен құзырет еді. Ал жаңа өзгеріс осы құзыретті одан сайын кеңейтті.

Осыдан көріп тұрғанымыздай, халықтың талап-тілегін ескере отырып дайындалған «Прокуратура туралы» Конституциялық заң еліміздің тұтастығын сақтауда және азаматтарымыздың бостандығы мен құқықтарын қорғауда ерекше құзыретке ие. Бұл заң азаматтардың, мемлекеттің және бизнес субъектілерінің құқықтарын және заңды мүдделерін қорғаудағы прокурорлардың құзыреттілігі мен әлеуетін кеңейтті. Конституцияға сүйене отырып қадағалаушы орган қызметінің жұмысын бір арнаға түсіру ел тәуелсіздігін баянды етіп, Қазақстан халқының өркендеуіне жол ашары анық. Ендеше, прокуратура органының жауаптылығын көтеріп, жұмысын бір арнаға түсіруге серпін берген Конституциямыз мемлекеттің мәңгілік бағдарына, халықтың айнымас қорғанына айнала берсін!

БАҒДАР

Конституция – мызғымас мемлекетіміздің алтын қазығы, бірлігі мен ынтымағы жарасқан елдігіміздің айнымас бағдары, кемел келешегіміздің кепілі. Ата Заң мыңдаған жыл бойы қалыптасқан адамзат баласының жалпы құндылықтарын, ата-бабамыздың ар мен намыстан тұратын бірлік, тыныштық идеясын өз бойына сіңірді.

ЕЛ ТІРЕГІ

Досжан ТӨЛЕНБЕКОВ, Байзақ аудандық соттың төрағасы

Конституция Қазақстан Республикасын демократиялық мемлекет деп жариялайды. Оның демократиялылығы, ең алдымен, мемлекет ішінде халықтық басқаруды қамтамасыз етуінен көрінеді.

Конституцияның 3-бабының 1-тармағында «мемлекеттік биліктің бірден-бір бастауы – халық» делінген. Бұл конституциялық норма Қазақстанның халықтық мемлекет екенін көрсетеді. Халықты жоғары биліктің иесі ретінде тану

– ел тәуелсіздігінің көрінісі. Ең бастысы, бұл құжат өзінің нормалары мен принциптерінің көмегімен ғана емес, бекітілген идеялары арқылы да қоғам мен мемлекетті өркениетті елдердің қатарына жетелейді. Сондықтан, ел болу жолындағы басты міндеттің бірі – Конституцияның құрметін арттыру болып табылады. Жалпы, еліміздің өркендеу жолына түсуіне қазіргі қолданыстағы Конституцияның жасаған ықпалы өте зор. Бүгінге дейінгі саяси, экономикалық және қоғамдағы жетістіктердің барлығы осы Конституцияның арқасы десек артық болмас. Өйткені, Конституция – барлық заңдардан жоғары тұратын, негізгі күші бар заң. Ол мемлекеттегі әрбір адамның еркін, тең, азат, бақытты өмір сүруі үшін соны қамтамасыз ететін, іс-әрекеттерін, құқықтарын айқындайтын, мүдделерін, меншіктерін қорғайтын заң болып табылады. Сонымен қатар, Конституцияда – заң шығарушы, атқарушы, сот билігі белгіленіп, олардың құзыреті, өзара іс-қимыл бірлігі заң тұрғысынан айқындалған.

Ата Заңымыз ел игілігіне жұмыс жасайтынына біз сенеміз. Өйткені, елдің жеткен биігі – біздің жетістігіміз. Жастар – тәуелсіз Қазақстанның болашағы. Құрметті аудан тұрғындары! Баршаңызды мемлекеттік мереке Конституция күнімен шын жүректен құттықтаймын! Баршаңызға зор денсаулық, отбасыларыңызға құт-береке, бақыт тілеймін! Тәуелсіз еліміз өркен жайып, мемлекетіміз молшылыққа, әрбір шаңырақ бақыт пен шаттыққа кенелсін!

ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ

ПІКІР

Еліміз тәуелсіздік алғалы екі Конституция қабылданды. Оның бірі 1993 жылы 28 қаңтарда, екіншісі 1995 жылы 30 тамызда. Алғашқы құжат – асығыс жасалғандықтан, егемен елдің талап-тілектеріне сәйкес келмеді. Оның үстіне, көптеген баптар өзге елдердің заңнамаларына негізделіп, көшіріліп жасалғандықтан, халықтың менталитетіне сай келмейтіні бірден байқалған еді. Осыған орай, жаңа Конституция дайындау қажеттілігі туындады.

БАС ҚҰЖАТ – ТЕРЕҢ ІЗДЕНІСТІҢ ЖЕМІСІ

Бұл құжатты дайындауға жоғары мән берілді. Арнайы жұмыс тобы құрылып, оның құрамына Конституциялық құқықтық зерттеп жүрген ғалымдар, білікті мамандар, шетелдік сарапшылар енгізілді. Әлемдегі ең озық, ең сапалы Конституциялар іріктеліп, олардың оң нәтижелері зерделенді. Бүгінгі біз қолданып жүрген Конституция – үлкен еңбектің, терең ізденістің жемісі.

Ата Заңның бірінші бөліміндегі 1-баптың: «Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде орнықтырады, оның ең қымбат қазынасы – адам және адамның өмірі, құқықтары мен бостандықтары», – деп басталуының өзі ел азаматтарына биік рух, нық сенім орнықтырғаны ақиқат. Содан болар, 1995 жылы 30 тамызда елдің жаңа Конституциясын қабылдау жөнінде бүкілхалықтық референдум өткенде, маңызды сайлауға тұрғындардың 90,58 пайызы қатысып, оның 89,14 пайызы жаңа Конституцияның қабылдануын қолдап дауыс берген. Бұл халықтың құқықтық сауатының артқанын, мемлекеттің ертеңіне, өзінің болашағына немісқұрайды қарамайтынын дәлелі.

2-бөлімінде: «Сот төрелігін іске асыру жөніндегі соттың қызметіне қандай да болсын араласуға жол берілмейді және ол заң бойынша жауапкершілікке әкеп соғады. Нақты істер бойынша судьялар есеп бермейді» деп нақты көрсетілген.

Бүгінгі күнге дейін мемлекетіміздің құқықтық алаңында жүргізілген реформалардың да басты мақсаты – Конституцияда дәйектелгендей сот төрелігінің әділдігін, судья тәуелсіздігін, сот мәртебесін көтеруге бағытталған. Соның арқасында отандық сотта үлкен өзгерістер орын алды.

Кешегі сот пен бүгінгі соттың айырмашылығы жер мен көктей. Оны әсем де жайлы сот ғимараттарына, судьялар мен кеңсе қызметкерлері отырған жұмыс бөлмелеріне, сот мәжіліс залдарына, соттардың материалдық-техникалық жақтан қамтамасыз етілуіне қарап анық байқауға болады. Сонымен бірге, алқабилер институты, мамандандырылған соттар, медиация, үш буынды сот жүйесі, әкімшілік әділет – қазақстандық сотта жүргізілген соңғы реформалардың жемісі. Ендеше, Конституцияның сот саласын дамытудағы ықпалы зор.

Конституция қабылданған күн – мемлекеттік ресми мерекелер қатарында. Қуатты ел болудың кепіліне айналған Конституциямыз ғұмырлы, мемлекетіміз тұғырлы болғай.

Әлия ТЕБЕРИКОВА, Тасқала аудандық сотының төрағасы БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

(Соңы. Басы 1-бетте)

– Конституциялық Соттың қызметіне кіріскеніне 8 айға жуықтады. Жаңа өзгерістерден халық хабардар ма?

– Мемлекет басшысы Конституциялық Сот құру идеясын алғаш рет былтырғы жылдың наурызында өзінің халыққа жолдауында жария еткен болатын. Осы сәттен бастап қоғам бұл жаңа органға ерекше назар аударды. Конституцияға енгізілетін толықтырулар 5 маусымда өткен республикалық референдумға шығарылып, оларды халық арасында кеңінен түсіндіру мақсатында үлкен жұмыстар атқарылды. Конституциялық Сот туралы Конституциялық заңға Республика Президенті қол қойды. Конституциялық Сот іс жүзінде құрылған соң да бұл жұмыс тоқтаған емес. Бұқаралық ақпарат құралдарында, ресми сайтта, әлеуметтік желілерде түсіндіру сипатындағы материалдар орналас-тырылды. Судьялар және аппарат қызметкерлері конференциялар, семинарлар және басқа да кездесу-лерге қатысуда. Астана қаласында аккредиттелген дипломатиялық өкілдіктерге арналған брифинг ұйымдастырылды. Еліміздің жоғары оқу орындарында тақырыптық

Бақыт НҰРМҰХАНОВ, Конституциялық Сот төрағасының орынбасары:

«КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ҮСТЕМДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕ ҒЫЛЫМИ ЖЕТІСТІКТЕРДІ ЕСКЕРУ МАҢЫЗДЫ»

шаралар өткізілді. Университет студенттеріне Конституциялық Сот ғимаратында дәрістер оқылды. Бұл шаралар әлі жалғасып жатыр.

– Азаматтар Конституциялық Сотқа өтініш беруде қаншалықты белсенді?

– Өткен сегіз ай ішінде Конституциялық Сотқа азаматтардан 4 мыңға жуық өтініш келіп түсті. Бұл мәселеде көш бастап тұрған Астана (580), Алматы қалаларының тұрғындары (536). Одан кейін Қостанай (313), Жамбыл (256) және Қарағанды (245) облысының тұрғындары белсенді болып тұр. Конституциялық Сот жұмысына қатысты ақпарат барлық өңірлер бойынша ресми сайтымызда үнемі жаңартылып отырады.

– Өтініш беруде азаматтар қандай қателіктерге жол береді? Олардың алдын алу үшін не жасалып жатыр?

– Келіп түскен өтініштердің саны әртүрлі. Заңмен бекітілген талаптар сақтала отырып, жоғары дәрежеде, тек мәселені көрсетіп қана қоймай, ол жайындағы озық шетелдік тәжірибені, халықаралық құқық қорғау органдарының шешіміне сілтемелер жасай отырып жазылған өтініштер бар.

Азаматтар тарапынан жол беріліп жатқан қателіктер арасында дауланған норманы нақты көрсетпеу, проблемасын сипаттай келе, қоятын талабын анықтамау, істе дауланған норманың қолданғанын растайтын сот шешімін қосымшада бермеу, өкілінің сенімхатының болмауы немесе оның ескіруі, басқа мемлекеттік органдардың құзырына кіретін сұрақтар қою және тағы басқалар кездеседі.

Әу бастан Конституциялық Сот азаматтарға өз өтініштерін сауатты және сапалы дайындау үшін бірқатар шаралар қабылдады. Өтініштердің үлгілік нысандары әзірленіп, жарияланды. Ғымаратымызда арнайы стендтер жасалды, оларға аталған үлгілер орналас-тырылды. БАҚ-та сотқа жүгіну тәртібі мен ережелеріне байланысты ақпараттар жарияланып отырады. Мыңнан астам адвокат пен заң консультантының қатысуымен вебинарлар өткізілді. Оның материалдары адвокаттар алқасы мен заң консультанттары палаталарының электрондық ресурстарында жарияланды. Бұл жұмыстардың нәтижесін біз көріп отырмыз. Олар азаматтар өтінішінің сапасына оң әсерін тигізгені сезіледі.

– Конституциялық Сотқа жолданған арыз, өтініштер-

дегі мемлекеттік тілдің үлесі қандай?

– Осы уақытқа дейін Конституциялық Сотқа 1156 өтініш мемлекеттік тілде түсті. Сәйкесінше Конституциялық Сот аппараты алдын ала қарау барысында оларға жауапты қазақ тілінде жіберді.

Конституциялық заңға сәйкес, конституциялық іс жүргізу мемлекеттік тілде жүзеге асырылады, орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады. Конституциялық Соттың отырыстарында ілеспе аударма қамтамасыз етілген және оның шешімдері қазақ және орыс тілдерінде жарияланады.

лауазымды тұлғалардың әрекеттері мен шешімдеріне шағымдану, жеке өміріне қол сұғылмаушылық, сыбайлас жемқорлықпен күрес және тағы басқа мәселелерге қатысты.

Жалпы, өтініштерде үш конституциялық заңның, он кодекстің, жиырма заңның, Жоғарғы Соттың он төрт нормативтік қаулысының, екі Үкімет қаулысының және бес орталық мемлекеттік органның нормативтік сипаты бар бұйрықтардың ережелері дауланды.

– Конституцияға сәйкес емес деп танылған заңдар көп пе? Қандай сәйкессіздік-

жағдайда ғана конституциялық емес деп танылады.

Конституциялық Сот жиырма бес нормативтік қаулы қабылдады. Олардың бесеуінде қаралған құқықтық норма конституциялық емес деп танылды. Айталық, ақпан айында Салық кодексінің соттардың шешімдері мен қаулыларын кассациялық тәртіппен қайта қарау туралы Жоғарғы Сотқа берілетін өтінішхаттар бойынша төленетін мемлекеттік баждың мөлшерін реттейтін нормасы ішінара Конституцияға қайшы келеді деп танылды (610-баптың 2-тармағы). Конституциялық Соттың пікірінше, мемлекеттік баж мөлшері азаматтың сотқа жүгінуіне тосқауыл болмайтындай ақылға қонымды, негізделген, шамалас болуға тиіс. Сотқа жүгіну адамның мүлкіктік жағдайына орай қиын болған кезде мемлекеттік баж төлеуден толық немесе ішінара босату, оны төлеуді кейінге қалдыру немесе бөліп төлеу және басқа да шаралар сот арқылы қорғалуға конституциялық құқықты іске асырудың құқықтық құралына жатады. Қазіргі таңда бұл тетіктерді заңнамаға енгізуді көздейтін заң жобасы әзірленді.

«Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет туралы» заңның

дың толық нұсқасы көпшілікке қолжетімді.

– Заң конституциялық емес деп танылған жағдайда сот шешімдері қандай тәртіппен қаралады?

– Конституциялық Сот туралы Конституциялық заңда соттардың және өзге де құқық қолдану органдарының сондай заңға немесе өзге де құқықтық актіге негізделген шешімдері орындалуға жатпайды және белгіленген тәртіппен қайта қаралуға тиіс делінген.

Бұрын қабылданған сот шешімдерін қайта қарау тәртібі процесік кодекстерде реттелген. Ол істің сипатына байланысты. Айталық қылмыстық іс бойынша үкім жайлы болса, Қылмыстық процесік кодекске сәйкес (53-тарау), сот актісін шығару кезінде сот қолданған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні Конституциялық Соттың конституциялық емес деп таныуы қажетті жағдайда жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта бастаудың негізіне жатады.

Айыптау үкімін осындай мән-жайлар бойынша сотталған адамның пайдасына қайта қарау ешқандай мерзімдермен шектелмеген. Істі қайта қарау туралы бұндай өтінішхатты сотқа беру құқығы сотталған адамға, жәбірленушіге немесе олардың заңды өкілдері мен қорғаушыларына, сондай-ақ прокурорға тиесілі. Олар сот отырысына қатысуға құқылы. Өтінішхат қанағаттандырылса, сот үкімнің күшін жояды. Себебі, Конституциялық Сот іс-әрекеттің қылмыстық құқық бұзушылық ретінде саралануы оған байланысты болатын заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп таныған жағдайда, қылмыстық іс тоқтатылуға жатады.

Азаматтық және әкімшілік істер бойынша тиісті нормалар Азаматтық процесік кодексте (55-тарау) және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте (47-тарау) қарастырылған.

– Конституциялық Сот жанынан құрамына түрлі құқықтық сала ғалымдары кірген ғылыми-консультативтік кеңес құрылған екен. Кеңес тарапынан қандай жұмыс жүргізілуде?

– Конституцияның үстемдігін қамтамасыз етуде ғылымның жетістіктерін жан-жақты ескеру өте маңызды. Осы мақсатта Конституциялық Сот жоғары оқу орындары және ғалымдармен тығыз қарым-қатынас орнатуға үлкен мән беруде. Сот жанынан құрылған ғылыми-консультативтік кеңеске отыз алты ғалым кірді, олардың арасында отыз екі заң ғылымдарының докторлары бар.

ФКК қазіргі заманғы конституционализм проблемалары, конституциялық заңнаманы және оның қолданылу практикасын жетілдіру, адамның конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қорғау тетіктерінің тиімділігін арттыру, конституциялық құндылықтарды насихаттау, конституциялық заңдылық мәселелері бойынша азаматтардың құқықтық мәдениетін арттыру жөнінде ғылыми негізделген ұсыныстар мен ұсынымдар енгізеді. Олар Конституциялық Соттың маусым айында жария етілген алғашқы конституциялық заңдылықтың жай-күйі туралы жыл сайынғы жолдауын дайындауда пайдаланылды. ФКК кейбір мүшелері жекелеген өтініштер бойынша сараптамалық қорытындыларын берді.

– Алдымызда Конституция күні келе жатыр. Оқырман-дарға тілегіңіз қандай?

– Ата Заң күні – ерекше мемлекеттік мереке. Соған орай бірінші кезекте Конституцияның мәнін, мазмұнын терең түсініп, әрі қарай іске асыру жолдарын талқылауға пайдалану керек. Қазір еліміздің түкпір-түкпірінде түрлі шаралар өткізіліп жатыр: форумдар, кездесулер, жаңа әлеуметтік инфрақұрылымдық объектілерді ашу, мәдени, спорттық додалар және т.б. Олардың барлығы тиісті конституциялық принциптерден бастау алады.

Мүмкіншілікті пайдалана отырып, оқырмандарды Конституция күнімен шын жүректен құттықтаймын. Дендеріне саулық, істеріне сәттілік, отбасыларына бақ-береке тілеймін.

– Уақыт тауып, ой бөліскеніңізге рақмет!

А.САТЫБАЛДЫ,
«Заң газеті»

ШАРА

АЗАМАТТАР ӨТІНІШІН ҚАБЫЛДАУ ОРТАЛЫҒЫ АШЫЛДЫ

Конституция күні қарсаңында ҚР Конституциялық Сотының төрағасы Эльвира Азимова Бас редакторлар клубының мүшелерімен кездесті.

Шара барысында Төраға конституциялық іс жүргізуге қабылданған өтініштер мен конституциялық бақылау аясында жоспарланған шаралар

туралы айтып берді. Ал төрағаның орынбасары Бақыт Нұрмұханов жаңа жылдан бері жанартылған форматта жұмыс істеп жатқан Конституция-

лық Соттың қызметінен хабардар етті. Төраға Конституциялық Сот ғимаратын таныстыру үшін экскурсия өткізіп, шағын және үлкен мәжіліс залы, кітапхана, баспасөз орталығын көрсетті.

Сондай-ақ, шара барысында Конституциялық Соттың азаматтардың өтініштерін қабылдау орталығының салтанатты ашылуы өтті. Орталық өтініштерді қабылдау және бастапқы қарау, өтініштерді рәсімдеу, КС-ге өтініш беру тәртібі туралы ақпарат беру бойынша қызмет көрсетеді.

Орталықта құту залы, өтінішті қабылдау кеңсесі, өзіне өзі қызмет көрсету аймағы, сот отырыстары туралы ақпараты бар стенд ілінген.

Бас редакторлар клубының мүшелері жанартылған КС мұражайының ашылуына да куә болды. Төраға мен «Қазақ газеттерінің» бас директоры Дихан Қамзабекұлы және Парламент Сенатының депутаты Бибігүл Жексенбай мұражайдың ашылу лентасын салтанатты түрде қиды.

А.ҚҰРМАНҒАЛИ,
«Заң газеті»

– Қандай заңдарға халықтың көңілі толмайды?

– Азаматтар бірінші кезекте күнделікті өмірде өздерінің құқықтары мен бостандықтарын тікелей қозғайтын заңдарды даулайды. Олар әлеуметтік қорғау, қылмыстық жауаптылық, алдын ала тергеу, сот ісін жүргізу, мемлекеттік, әскери, құқық қорғау және басқа да қызмет түрлеріне түсуге қойылатын талаптар, мемлекеттік органдардың және

тер анықталғанын кеңірек айтып берсеңіз?

– Халықаралық тәжірибеде конституциялық бақылау органдары заңның конституцияға сәйкестігі презумпциясын ескереді. Өйткені, кез келген заң күрделі заң шығару процесінен өтіп, көптеген мемлекеттік органдардың және қоғамдық ұйымдардың қатысуымен қабылданған акт. Сондықтан ол Ата Заңның талаптарын өрескел бұзған

лым жоғары құқықбұзушылықтар жасаған адамдардың жағдайы тәртіптік теріс қылықтарға жол берген азаматтардан жақсы болып шықты. Өз шешімінде Конституциялық Сот тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауаптылық шараларынан туындайтын құқықтық шектеулердің мөлшерлестігі болуы тиіс деп қаулы етті.

Аталған Конституциялық Соттың шешімдері жария етілген. Олар-

ТИРЕК

ҚҰҚЫҚТЫҢ ҚАЙНАР БҰЛАҒЫ

Е.АЛИПКАЛИЕВ, Жәнібек сотының төрағасы

ҚР Конституциясы – мемлекетіміздің басты заңы. Елімізде қабылданған заңдар, нормативтік құқықтық актілер Ата Заңымызға қайшы болмауы тиіс, яғни еліміздегі барлық заңдардың негізгі қайнар көзі Конституция. Конституция – еліміздің шынайы өмірі мен әлемдік деңгейдегі бедел айғағы. Ел тәуелсіздігіне, татулығына қызмет көрсетіп келе жатқан Ата Заңымыздың болашағы бұдан да зор болатынына барлық қазақстандықтар сенеді.

Адам өзінің құқығы мен бостандығын Ата Заңсыз елестете алмайды. Кез келген азамат өзінің заңды құқықтары мен мүдделерін Конституцияға сәйкес, сот билігінің көмегімен қорғай алады.

Конституцияның болуы – билік институттарының заңдылығы, құқық тәртібі және тұрақтылығының міндетті шарты. Конституция мемлекеттік билікті жүзеге асыруға, адам және азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз етуге, сондай-ақ мемлекет құрылымы және басқару нысанына байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

ҚР Конституциясы – мемлекеттің ұлттық заңнамасының негізін қалаушысы. Ата Заңымыз арқылы тәуелсіз Қазақ елін әлемге таныттық. Бүгінгі еліміздің тыныштығы, тұрақтылығы Конституция нәтижесі.

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

МЕРЕЙ

ХАЛЫҚТЫҢ ТАҢДАУЫ

Биыл Ата Заңымыздың қабылданғанына – 28 жыл. Қазақстан Конституциясы 1995 жылы 30 тамызда бүкілхалықтық референдумда таңдалған. Содан бері еліміздің бас құжаты халқымыздың құқығының қорғалуына толықтай қызмет ететін басты құжатқа айналды. Осы жылдар ішінде Ата Заңымызға бірнеше рет өзгертулер мен толықтырулар енгізілді. Өйткені, уақыт ағымына сай, халқымыздың да құқығын қорғау мүмкіндіктері жетілдірілді.

Бүгінгі таңда Қазақстанның Ата Заңы әлемдегі ең жас Конституциялардың бірі саналады. Басқа заңдардың барлығы Конституциямыздан бастау алады және оның әлеуеті өте зор. Ол арқылы биліктің үш тармағына, яғни атқарушы билік, заң шығарушы билік және сот билігінің әрқайсысының қызметін анықтап бекітті. Ата Заңымыз елдің берекесі бірлігінің, тұрақтылығының көрінісі. Мәселен, кейбір көптеген елдерде Библияға қол қойып ант береді. Ал Қазақстан зайырлы мемлекет болғандықтан, бізде Мемлекет басшысы Ата Заңымызға қол қояды. Мұндағы дәстүрдің мәні Президент заңға құрметпен қарайтындығын білдіреді.

Атап өтер жайт, Конституциямыздың жобасын талқылауға ел халқы да жұмылдырылды. Ресми деректерге қарағанда, еліміз үшін басты құжатты талқылау ісіне 3 млн 345 мың адам қатысты. Қарапайым халық тарапынан 31 мың 886 ұсыныс түссе, соның 1 мың 100-і Конституция жобасына енгізілді. Осылайша, сан мәрте сүзгіден өтіп, жетіспеген жері толықтырыла түскен Конституциямыз 1995 жылы 30 тамызда бүкілхалықтық референдум арқылы қабылданды. Дәл осы заңымыздың қабылдануына Қазақстанда дауыс беруге құқы бар сайлаушылардың 90,58 пайызы қатысып, оның 89,14 пайызы қолдаған болатын. Барша қазақстандықтардың белсенділігінің арқасында жаңа Ата Заң өмірге келді. Содан бері Ата Заңымыз – мемлекеттің тірегі, тәуелсіздіктің реңі. Демократиялық даму жолына түскен кез келген елде Заң мемлекеттіліктің, құқық үстемдігінің, тұрақтылықтың негізі. Заңы үстем елдің заманы қашан да тыныш болмақ.

Салима БАКИЕВА, Алмалы аудандық №2 сотының судьясы АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ

КИЕ

«Тіл – ұлттың жаны. Тілінен айырылған ұлт – жойылған жұрт» – деп Х.Досмұхамедұлы айтпақшы, тіл біздің ұлттық қазынамыз, рухани байлығымыз, ұлтымыздың жаны.

Әлемдегі қаншама ұлтты бір-бірінен ерекшелейтін тілі – сол ұлттың тірегі саналады. Себебі, сол тілде алғаш сәбидің былдырлап тілі шығып, тарихы қағазға түсіріледі емес пе?! Ал, ұлы даланың ұлы халқын өзге мемлекеттерден өзгешелендіретін басты белгісі – қазақ тілінде. Қазақ тілі анамыздың ақ сүтімен, бесік жырымен бойымызға дарып, осы тілде алғаш әліпби таныдық. Отбасымыздан басталып, Отан аясында өрбитін мемлекеттік тілімізді жоғалтуға еш хақымыз жоқ.

Ата Заңымыздың 7-бабында Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік тіл қазақ тілі екендігі көрсетіліп, мемлекеттік ұйымдарда және жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылатындығы жазылған. Ал, «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» заңның 4-бабында Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі – қазақ тілі, мемлекеттік тіл – мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі екендігі нақтыланған. Өкінішке орай, ата-бабамыз көздің қарашығындай сақтап, ұрпағына аманат-

САРАП

ОРЫСША СӨЙЛЕУ ЕМЕС, ОЙЛАУ ҚАУІПТІ

Халық үшін өзге тілде сөйлеу қауіпті емес, өзге тілде ойлау қауіпті! Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевтың 2019 жылғы 2 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына жолдауында белгіленген міндеттерді жүзеге асыру көзделеді. Мемлекет басшысы нақты шаралар негізінде еліміздегі этникалық топтардың тілі мен мәдениетін дамытуға жағдай жасау және қазақ тілінің ұлтаралық қатынас тілі ретіндегі рөлін күшейту қажеттігін атап өтті.

ҚР Азаматтық процестік кодексінің 14-бабында сот ісін жүргізу тілі сотқа талап қою берілген тілге байланысты сот ұйғарымымен белгіленеді. Сол бір азаматтық іс бойынша іс жүргізу бастапқы белгіленген сот ісін жүргізу тілінде жүзеге асырылады.

Істі сот талқылауына дайындау кезінде екі тараптың да жазбаша өтінішхаты бойынша сот ұйғарымымен сот ісін жүргізу тілін өзгертуге құқылы.

Егер істі бірінші сатыдағы сотта қарауға дайындау барысында талап қоюшының өз өкілі талап қоюда берген тілді білмейтіні анықталса, онда сот талап қоюшының жазбаша өтінішхаты бойынша сот ісін жүргізу тілін өзгерту туралы ұйғарым шығарады.

Іс бойынша іс жүргізілетін тілді білмейтін немесе жеткілікті түрде білмейтін іске қатысатын адамдарға ана тілінде немесе өздері білетін басқа тілде мәлімдеме жасау, түсініктемелер және айғақтар беру, өтінішхаттар мәлімдеу, шағымдар беру, сот актілеріне дау айту, іс материалдарымен танысу, сотта сөз сөйлеу; осы кодексте белгіленген тәртіппен аудармашының, есту қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдар үшін ымдау тілі маманының көрсететін қызметтерін тегін пайдалану құқығы түсіндіріледі және қамтамасыз етіледі.

Сот азаматтық сот ісін жүргізуде сот ісін жүргізу тілін білмейтін адамдарға заң бойынша оларға қажетті іс материалдарының аудармасын тегін қамтамасыз етеді. Сот іске қатысатын адамдарға сотта сөйлейтіндердің басқа тілде сөйлейтін бөлігін сот ісін жүргізу тіліне аударуды тегін қамтамасыз етеді.

Іске қатысатын және сот ісін жүргізу тілін білмейтін, істегі құжаттарды беру туралы жазбаша түрде өтініш берген адамға сот құжаттары өзінің ана тіліне немесе ол білетін басқа тілге аударылып табыс етіледі.

Істі сот талқылауына дайындау аяқталғаннан кейін тараптар мен іске қатысатын басқа да адамдар ұсынатын, сот ісін жүргізу тілінде дайындалмаған құжаттарға сот ісін жүргізу тіліне аудармасы қоса берілуіне тиіс.

АПК-нің 57-бабына сай азаматтар өз істерін сотта жеке өздері немесе өкілдері арқылы жүргізуге құқылы. Азаматтың іске өзінің қатысуы оны бұл іс бойынша өкілінің болу құқығынан айырмайды. Сот ісін жүргізу тілі сотқа талап қою

таған тіл мәселесі күн тәртібінен түспей келеді.

Осы орайда, соттардағы мемлекеттік тіл мәселесіне тоқталып өткенді жөн санаймын. «Құқық жүйесіндегі қазақ тілінің мәселелері және оларды шешу жолдары» атты республикалық ғылыми-практикалық конференцияда Жоғарғы Сот төрағасы А.Мерғалиев «Мемлекет басшысының қазақ тілін ұлтаралық тіл деңгейіне шығару керек деген ойын сабақтай отырып, тілімізді өз тұғырына қондыру – баршамызға ортақ міндет. Өкінішке орай, сот процестерінің 70 пайызы орыс тілінде жүргізіледі», – деген еді. Елімізде заңнамалардың алдымен орыс тілінде әзірленіп, одан кейін қазақ тіліне аударма жасалуы да жығылғанға жүдырық болып тұр. Сондай-ақ, мемлекеттік органдар мен мекемелердің, тараптардың басым бөлігінің сотқа талап қоюларды орысша жолдауы да аталған мәселені күрделендіре түсуде.

Азаматтық процестік кодекстің 14-бабына сәйкес, азаматтық істер бойынша сот ісін жүргізу қазақ тілінде жүргізіледі, сот ісін жүргізуде қазақ тілімен қатар ресми түрде орыс тілі, ал заңда белгіленген жағдайларда басқа тілдер де қолданылса, сот ісін жүргізу тілі сотқа талап қою берілген тілге байланысты сот ұйғарымымен белгіленеді. Сол бір азаматтық іс бойынша іс жүргізу бастапқы белгіленген сот ісін жүргізу тілінде жүзеге асырылады. Аталған

процестік заңнама талаптарына сәйкес сот ісін жүргізу тілі талап қою берілген тілде іске асырылады. Осы орайда, мемлекеттік органдардың сотқа талап арыздарды орысша жолдауы, заңгерлер мен адвокаттардың алдына келген адамға орысша үлгі беруі, яғни талап арыздарды көбіне орыс тілінде ұсынатыны жиі байқалады. Тіпті, тәжірибеде орыс тілінде бір ауыз білмесе де талап қоюды сол тілде беріп, процесс барысында ойын қиналып жеткізе алмайтындардың кездесетіні жасырын емес. Әрине, қазақшылықты қаймағы бұзылмай, салт-дәстүрі сақталған Маңғыстау өңірінде мемлекеттік тіліміздің мәртебесі биік. Өңір соттарымен мемлекеттік тіл мәселесіне қатысты семинар, дөңгелек үстелдер өткізіліп, соттың шығыс құжаттары, ілеспе хаттар, ішкі құжаттар, іс-шаралар мемлекеттік тілде жүзеге асырылып келеді.

Қорыта айтсақ, туған тіліміздің аяғын тұсап, бағын байламас үшін әрбіріміз қазақ тілінде сөйлеуіміз қажет. Сондықтан, «Өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте», – демекші, мемлекеттік тілді меңгеру, құрмет көрсету, қастерлеу әрбір ел азаматының парызы болып қала береді.

Аида АТАШЕВА, Маңғыстау облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының судьясы

Гаухар ОРАЛБАЙ, Ақтөбе қалалық сотының судьясы

сы талабы тараптар арасындағы шартты жарамсыз деп тануды сұраған. Істі жүргізу тілі – орыс тілі, себебі, талап орыс тілінде берілген. Сот талқылауы барысында жауапкер орысша білмейтіндіктен шартты мәнін түсінбегендігімен негіздеген, алайда, сот талқылауында жауапкер қазақ тілін толықтай меңгермегенін, өзінің күнделікті тұрмыста аудармашы ретінде қабылдаған азаматы қазақ тілін толықтай білмейтіндігі, орыс тілін жақсы білетіні анықталды, оған қоса өкілі де орыс тілін ғана меңгерген.

Келесі мысал, талап қою қазақ тілінде сотқа жолданған, кейін талап қоюшының өтініші бойынша орыс тіліне ауыстырылды, себебі, талап қоюшының өкілі қазақ тілін білмейді. Сондықтан, «Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы» ҚР заңына тіл мәселесіне қатысты өзгерістер мен толықтырулар енгізу қажет деп санаймын.

Адвокат немесе заңгер болуға ниет білдерген әрбір азаматтың аттестациялау кезінде міндетті түрде қазақ тілін білу деңгейін анықтау қажет. Егер де қазақ тілін жеткілікті деңгейде білмеген жағдайда лицензия беру мәселесін қазақ тілін тиісті деңгейде меңгергенге дейін кейінге қалдыру қажет.

Сот немесе прокурор қазақ және орыс тілдерін білуге міндетті, ал, заңгерлерге тілдерді бірдей деңгейде білу міндеттелмеген. Бұл, заңшығарушы органда жіберілген олқылық деп санаймын. Себебі, Қазақстанның әрбір азаматы қазақ тілін тиісті деңгейде білуге міндетті!

ТҰҒЫР

ӨЗЕК

МЕМЛЕКЕТТІК МЕРЕКЕ

Конституция елдің негізгі заңы ретінде Қазақстан халқының ерік-жігерін, оның ең жоғары құндылықтары адам, оның өмірі құқықтары мен бостандықтары болып табылатын демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде елді бекітуге деген ұмтылысын көрсетеді.

Республика қызметінің негізгі қағидаттары: қоғамдық келісім мен саяси тұрақтылық, бүкіл халықтың игілігі үшін экономикалық даму, қазақстандық патриотизм, мемлекеттік өмірдің аса маңызды мәселелерін демократиялық әдістермен, соның ішінде республикалық референдумда немесе Парламентте дауыс беру арқылы шешу.

Қазақстан азаматтарына тегіне, нәсіліне, ұлтына, жынысына, тіліне, әлеуметтік, лауазымдық және мүлкілік жағдайына, дінге көзқарасына, нанымдына, тұрғылықты жеріне қарамастан немесе кез келген өзге мән-жайлар бойынша құқықтар мен бостандықтардың теңдігіне кепілдік беріледі.

Саяси, экономикалық және әлеуметтік күн тәртібінің өзгеруіне байланысты Конституцияға уақыт тенденцияларына

азаматтың және мемлекеттік билік субъектісінің кепілдіктері, құқықтары мен міндеттері ҚР Конституциясында нақты бекітілген. Оларды сапалы әрі тиімді іске асыру мемлекет пен қоғамның маңызды міндеті болып табылады, өйткені ол даму мен тұрақтылыққа, Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыруға ықпал етеді.

Біз бұл актімен іс жүзінде жаңа мемлекеттің негізі Қазақстан Республикасы әлем картасында қаланды деп мақтанышпен айта аламыз.

Тарихта және әлемдік тәжірибеде қазіргі заман үшін осындай оқиғалар өздерінің қоғамдық-саяси және тарихи маңыздылығына байланысты елде негізгі мерекелерге айналды.

Өзінің ауқымы бойынша бұл тарихи оқиға мемлекет пен қоғамның негізгі заңы, және бүкіл халық үшін жалпы ауқымы бойынша жалпыұлттық болып табылатын мемлекеттік мереке. «ҚР мерекелер туралы» ҚР 2001 жылғы 13 желтоқсандағы заңымен бұл күн мемлекеттік мерекеге жатқызылды. Осылайша, Конституция күні – мемлекеттік деңгейдегі мереке. ҚР Конституциясы біздің бостандығымыздың негізі.

Ақмола облысының Әділет департаменті

Мемлекеттік тіл – халықтың болмысы, тарихы және тағдыры. Ұлттың ұлт болып сақталуы тілдің ұмытылмауына, ұрпақтан-ұрпаққа үздіксіз жалғасуына байланысты.

«ТІЛДЕН АСҚАН БАЙЛЫҚ ЖОҚ...»

Мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру, сақтау және маңызын арттыру қай мемлекетте болмасын өзекті. Біздің елімізде де тілге қатысты қиыншылықтар кездесіп келеді. Оның ішінде сот саласында мемлекеттік тілдің көп қолданылмауы. Оның себептерінің бірін айтар болсақ, «ҚР тіл туралы» заңының 11-бабында «Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың, азаматтардың өтініштері мен басқа да құжаттарға қайтаратын жауаптары мемлекеттік тілде немесе өтініш жасалған тілде беріледі» деп атап көрсетілген. Осы заң талаптары біздің сотта орындалуда.

Ақтөбе облысының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» заңының талаптарын орындау мақсатында көптеген шаралар өткізіп келеді. Атап айтқанда, мемлекеттік мекемелерде дөңгелек үстелдер, семинар сабақтары ұйымдастырылып, бұқаралық ақпарат құралдарында мемлекеттік тілде судьялардың, кеңсе мамандарының мақалалары жарияланды, телеарна, радиоларда сұхбаттар берілді.

Мәселен, жақында Ақтөбе облыстық сотының азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот алқаларының бастамасымен мемлекеттік тілдің азаматтық және әкімшілік сот процестерінде қолданылу мәселелерін талқылау бойынша дөңгелек үстел өткізілді. Мақсаты: мемлекеттік тілдің заңмен бекітілген мәртебесін көтеріп, қолданылу аясын кеңейту және Президенттің жолдауларында аталған тұжырымдарды іске асыру.

Ақтөбе облыстық сотында «Туған тілім – тірлігімнің айғағы» атты әдеби шығармашылық кеш ұйымдастырылып, қалалық және мамандандырылған соттардың судьялары мен мамандары ақын, жазушылардың, қазақ әдебиетінің

Анар ШЕКЕНОВА, Ақтөбе облысы мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының бас маманы

классиктерінің шығармаларынан үзінді оқыды. Әдеби кештің нәтижесі бойынша біздің соттан судья Мария Шарипова «Мемлекеттік тілдегі ең үздік сот үкімі» номинациясына, аға сот приставы Айдос Қошаев «Үздік дуэт» номинациясына ие болды.

Үнемі кеңсе мамандары арасында семинарлар өткізіліп отырады, семинарда қазіргі уақытта мемлекеттік тілдің барлық салада қолданылатыны, әрбір мемлекеттік қызметші тілдің беделін нығайтуға және іс жүргізу кезінде заңнама талаптарын қатаң сақтауға міндетті екендігі айтылып отырады.

Жоғарыда аталған шаралар мемлекеттік тілдің өркендеуіне және жоғарылауына оң ықпалын береді деген ойдамын.

АЙМАҚ

ЭКОЛОГИЯ МИНИСТРІ АЙМАҚТАҒЫ МӘСЕЛЕЛЕРМЕН ТАНЫСТЫ

Сайын даланың ақбөкені ауыл шаруашылығына айтарлықтай зиян келтіріп жатыр. «Айта-айта Алтайды, Жамал апай қартайды» дегендей, батысқазақстандық шаруалардың бұл мәселені айтып жүргеніне төрт жыл болды. Алайда мәселе әлі күнге дейін шешімін табар емес.

Экология министрі Зүлфия Сүлейменованың Батыс Қазақстан облысына сапары кезінде тұрғындар осы мәселені тағы көтерді.

Жыл санап көбейіп, далаға сыймай жатқан киіктер шаруалардың еткен егістерін, жайылымдарын тұяқтарымен тып-тыпыл етіп, шабындықтың шаңын шығарған. Арнайы комиссия 1300 қожалыққа 7,9 млрд теңге шығын келгенін анықтады. Бірақ келген залалды қай министрліктің өтейтіні белгісіз.

– Саралшы-мамандар мамыр айында Батыс Қазақстан, Ақмола облыстарына барып келді. Осыған байланысты тиісті ауыл шаруашылығы мен киіктердің арасындағы шиеленісті шешу бойынша бірқатар ұсыныстар берілген болатын. Қазіргі таңда біз Жаңгір хан атындағы университетпен бірге киіктердің популяциясын тұрақты пайдалану бойынша іс-шараларды қалыптастырып жатырмыз. Олар қалыптасып болғанын міндетті түрде қосымша жариялайтын

боламыз, – деді ҚР Экология министрі Зүлфия Сүлейменова.

Сонымен қатар, Батыс Қазақстандағы шешімін таппай келе жатқан басты мәселенің бірі – су тапшылығы. Осыған орай жүздесуде Жайық өзенінің жайы да талқыланды. Өңір үшін маңызды болып табылатын Жайық-Шалқар және Азынабай-Тайпақ арнасын аршып, осы арық бойынан Ақжайық ауданындағы 320 мың гектар жерде мал шаруашылығын дамыту, Қамыс-Самар экожүйесін қалпына келтіру, жылжымалы шлюз қою арқылы Жайықтан Киров-Шежин жүйесіне алынатын су көлемін көбейту мәселелерін шешу мақсатында арнайы комиссия құрылмақ.

– Оған Су ресурстары комитетінің, «Қазсушардың», жергілікті әкімдіктің адамдары кіріп, нақты жаратылыстану

негіздемесін жасап, әрбір инфрақұрылым бойынша оның жағдайына байланысты тиісті ұсыныстар мен жалпы су экосистемасын тұрақты пайдалану бойынша іс-шаралар кешенін қалыптастыратын боламыз. Ал шлюз жөнінде Атырау, Маңғыстау облысының пікірін сұрау керек, Каспий экожүйесіне әсерін зерттеу қажет, – деді министр.

Сонымен қатар жиында қоңыр өңдеу, Жайық өзенінің түбінен құм-киіріштік тас өндіру мәселесі, Капустин Яр полигоны іргесінде мекен еткен жергілікті тұрғындарға әлеуметтік төлем мәселелері де көтерілді.

Экология министрі өңірге сапары барысында БҚАТУ базасындағы киік тәлімбағының қызметімен танысты.

А.АХМЕТОВА, «Заң газеті»

БІР МҮДДЕ

ҚАРЫЗ БЕН ПАРЫЗ

Бүгінгі күннің бір талабы – мемлекеттік тілді жетік меңгеру. Бұл ретте Алакөл аудандық №2 соты ұжымын үлгі тұтамыз. Сот істері толығымен мемлекеттік тілде түсіп, ана тілінде жүргізіледі. Қазақ тілін өте сауатты меңгерген судьялар мен сот мәжілісінің хатшылары төл міндеттерін мінсіз атқаруда.

Негізі ана тілінде таза сөйлеу, қатесіз жазу мектептен басталатыны белгілі. Өзім хатшылық жұмысыма бірер сағат, тіпті, бір күн бұрын дайындаламын. Сот тыңдауы, сот отырысына кірерде талапкерлер мен жауапкерлердің, куәлардың аты-жөндерін дұрыс айтып, жазуға қалыптасқанмын. Бұл қадамды адамдарға құрмет, ілтипат көрсетудің бастауы деп санаймын. Бұл ретте өзін жазылып, тұрақты оқитын республикалық «Заң газеті» сенімді серігіме айналды. Сот жүйесіндегі жаңалықтарды білумен қатар әріптестерімнің мақалаларын үзбей оқимын. Басқа облыстардағы сот хатшылары, яғни мамандар мақалаларынан түйенімді өзімнен бастап, бірге қызмет істейтін әріптестерімнің күнделікті жұмыстарын салыстырамын. Сонда қазақ тілінің бай, мағынасы терең екендігі айқын көрінеді. Сауаттылық та, жауапкершілікті жете сезіну де бір мақаладан, тіпті бір сөзден білінеді. Иә, біздің жұмысымыз жауапкершілікті талап етеді. Ол жақсы. Біріншіден, адам өзін өзі тәрбиелейді. Екіншіден, сотқа шақырылатын адамның аты-жөнін дұрыс жазбасаңыз, белгіленген уақытынан кешіктірісеңіз түрлі мәселелер бірінен кейін екіншісі туындап отырады. Сондықтан интернетті жақсы меңгеру керек. «Сот кабинеті» арқылы хабарламаларды дер кезінде салып отырыңыз. Сонда хабарламаны алушының аты-жөні, электронды поштасы, хабарлама түскен жылы, айы-күні анық жазылып тұрады. Бұл уақытты ұтатын қадам. Нақтылық, Барлығы анық жазылып тұр. Тек қазақ тілін жетік меңгеріп, дұрыс пайдалана біліңіз. Бұл ана тіліне жасалған қамқорлық. Ең бастысы қазақ тілінің қажеттілігін көрсетеді.

Диана САТЫБАЛДИНОВА, Алакөл ауданы № 2 сотының бас маманы – сот мәжілісінің хатшысы ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ

ЗАҢ газеті

Редакторлар кеңесінің төрағасы – директор

Досымбек ӨТЕҒАЛИЕВ

Бас редактор Айнур СЕМБАЕВА

Бас редактордың орынбасары Шолпан ҚАРАЕВА

Немірдің кезекші редакторы Ерлік КЕБЕКБАЙ

Меншік иесі:

«ЗАҢ» МЕДИА-КОРПОРАЦИЯ»

ЖАУАПҚЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІ

МЕНШІКТІ ТІЛШІЛЕР:

Астана Айша Құрманғали 8 707 851 91 13.
Нұрбол Әлдібаев 8 701 357 66 84.
Жансая Есмағанбетова 8 705 398 62 83.
Боранбай Ғалиев 8 701 697 39 86.
Сейітхан Құлмаханбетов 8 707 721 19 59.
Шадияр Мекенбайұлы 87757335665
Нұрлыбек Рахманов 8 707 177 80 70.

РЕДАКЦИЯНЫҢ МЕКЕНЖАЙЫ:

050012, Алматы қаласы, Х.Досмухамедұлы көшесі 68 «б»-үй.
Қабылдау бөлмесі: 292-43-43, 8 708 929 9874, zangazet.kz
E-mail: zankreklamaastana@mail.ru
«Заң газеті» аптасына 2 рет – сейсенбі, жұма күндері жарық көреді.
Жеке таралым 5596 дана
Апталық таралым 11 192 дана
Тапсырыс №126 Индекс 65921
Газет Қазақстан Республикасы бойынша таралады

Газетіміздің электронды нұсқасын ZANMEDIA.KZ сайтынан оқи аласыздар.

Газет бетіндегі жарияланымдардың позициясы мен фактілері үшін редакция жауап бермейді.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауапты. Жарнама берушінің жіберген қателігіне байланысты талап-тілектер хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде қабылданады.

Газетті есепке қою туралы №16297-Г куәлікті 2017 жылғы 12 қаңтарда Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникация министрілігі берген.

Газеттің терімі мен бет қатпау жұмыстары «Заң» Медиа-корпорация» ЖШС компьютерлік орталығында жасалды. Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы, Сейфуллин көшесі, 2«б», «Принт плюс» ЖШС баспаханасында басылып шығарылды. Тел.: факс. 8 (727) 51-78-27, 8 (727) 51-78-31

«КОММЕСК-ӨМІР» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайы бойынша шоғырландырылған есебі

Мың теңге	Ескерт.	31 желтоқсан 2022 жыл	2021 жылғы 31 желтоқсан
АКТИВТЕР:			
Ақша қаражаты және олардың баламалары	4	1,501,720	5,404,342
Өзгеріу пайда мен залал құрамында көрсетілген әділ құны бойынша есепке алынған қаржылық активтер	5	15,532,812	25,889,358
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	6	12,319	12,319
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешек	7	64,214	535,997
Еңбек сипірілмеген сактандыру сыйлықақылар резерві, қайта сактандырушының үлесі	8	-	248,665
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резерві, қайта сактандырушының үлесі	9	272,297	1,790,550
Ағымдағы корпоративтік табыс салығының алғы төлемі		137,651	248,682
Негізгі құралдар	10	801,779	784,707
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	11	5,228	1,770
Басқа активтер	12	405,521	519,696
АКТИВТЕР БАРЛЫҒЫ		18,733,541	35,436,286
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ			
МІНДЕТТЕМЕЛЕР:			
Еңбек сипірілмеген сактандыру сыйлықақылар резерві	8	601,606	6,980,747
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резерві	9	6,198,740	6,349,199
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешек	13	38,309	340,611
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша қарыздар	14	706,052	6,869,745
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	11	109,884	54,811
Басқа міндеттемелер	15	384,633	621,608
МІНДЕТТЕМЕЛЕР БАРЛЫҒЫ		8,039,224	21,216,271
КАПИТАЛ:			
Жарғылық капитал	16	300,000	300,000
Өзге резервтер		118,683	33,315
Мүлдікті қайта бағалау қоры		664,443	578,410
Турақтандырушылық резерв		-	149,353
Бөлінбеген пайда / (шығын)		9,611,191	13,158,937
КАПИТАЛ БАРЛЫҒЫ		10,694,317	14,220,015
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ БАРЛЫҒЫ		18,733,541	35,436,286

Басқарма төрағасы Ханин О.А.	Бас бухгалтер Ким О.А.
---	---

«КОММЕСК-ӨМІР» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІНДЕГІ ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕБІ

Мың теңге	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Сактандыру сыйақылары, жалпы сомасы	18	11,373,671	14,993,029
Қайта сактандыруға табыстанған сактандыру сыйақылары	18	(898,064)	(917,826)
Қайта сактандыруға табыстанғандарды шегергенді сактандыру сыйақылары		10,475,607	14,075,203
Еңбек сипірілмеген сактандыру сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс, нетто	18	6,130,276	(1,551,124)
Қайта сактандыруға табыстанғандарды шегергенді еңбеген табылған сыйақылар		16,605,883	12,524,079
Төленген залалдар, жалпы сомасы	9, 19	(5,943,800)	(4,665,974)
Төленген залалдар, қайта сактандырушының үлесі	9, 19	1,685,021	129,252
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, жалпы сомасы	19	150,459	1,329,085
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесі	19	(1,518,253)	(2,184,200)
Қайта сактандыруға табыстанғандарды шегергенді орын алған залалдар		(5,626,573)	(5,391,837)
Комиссиялық табыстар	20	58,558	82,509
Комиссиялық шығындар	20	(1,060,062)	(2,929,540)
Комиссиялық шығындар, нетто		(1,001,504)	(2,847,031)
Сактандыру портфелін сатқаннан таза залал		3,564,757	4,285,211
Сактандыру қызметінің нәтижесі	21	(2,425,606)	3,833,322
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза табыс	23	520,660	203,771
Негізгі құралдардың істен шығуынан және материалдық емес активтерді есептен шығарудан түсетін таза табыс (залал)		37,671	(20,981)
Өзге табыстар/ (шығындар), нетто		51,793	(46,876)
Басқа табыс (залал)		(1,815,482)	3,969,236
Жалақы және өзге төлемдер	22	(3,992,084)	(3,545,329)
Әкімшілік және операциялық шығындар	22	(1,181,990)	(1,020,769)
Салықтар, корпоративтік табыс салығынан басқа		(16,173)	(59,144)
Амортизация және тозу		(79,813)	(96,830)
Операциялық шығындар		(5,270,060)	(4,722,072)
Корпоративтік табыс салығына дейінгі (залал)/пайда		(3,520,785)	3,532,375
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	11	(90,946)	(144,279)
Жылдық таза (залал)/пайда		(3,611,731)	3,388,096
Салықтарды шегергенді басқа жиынтық табыс:			
Кейіннен пайда немесе залалдар құрамына қайта сыныпталуы мүмкін емес баттар			
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан және инвестициялық жылжымайтын мүлкінен түскен таза табыс (салық әсерін шегерген)	90,871		90,871
Кейіннен пайда немесе залалдар құрамына қайта сыныпталуы мүмкін баттар			
Сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құнына таза өзгеріс, (салық әсерін шегергенде – нөл)			430
Корпоративтік табыс салығынан кейінгі өзге жиынтық табыс		90,871	40,050
Жиынтық табыс (залал), барлығы		(3,520,860)	3,428,146
Активті шаққандағы пайда (залал): Базалық және бытыранқы (теңгемен)	16	(29,507.61)	27,680.52

Басқарма төрағасы Ханин О.А.	Бас бухгалтер Ким О.А.
---	---

«КОММЕСК-ӨМІР» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 ЖЫЛДЫҢ 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІНДЕГІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕБІ

Мың теңге	Жарғылық капитал	Мүлдікті қайта бағалау қоры	Турақтандырушылық резерв	Өзге резервтер	Үлес-тірілмеген пайда	Жиынтығы
2020 жылғы 31 желтоқсандағы, барлығы (қайта есептелді)	300,000	618,979	(430)	8,426	20,684	10,791,869
Өзге жиынтық табыс/ (залал)	-	39,620	430	-	-	40,050
Таза пайда	-	-	-	-	3,388,096	3,388,096
Жылдық жиынтық табыс барлығы	-	39,620	430	-	3,388,096	3,428,146
Негізгі құралдардың істен шығуы	-	(80,189)	-	-	80,189	-
Турақтандырушылық резервтегі өзгерістер	-	-	-	140,927	(140,927)	-
Өзге резервтердегі өзгерістер	-	-	-	12,631	(12,631)	-
2021 жылғы 31 желтоқсанда	300,000	578,410	-	149,353	33,315	13,158,937
Түзету	-	(4,838)	-	-	-	(4,838)
2022 жылғы 1 қантардағы жағдайы бойынша	300,000	573,572	-	149,353	33,315	13,158,937
Өзге жиынтық табыс	-	90,871	-	-	-	90,871
Таза залал	-	-	-	-	(3,611,731)	(3,611,731)
Жыл ішіндегі жиынтық залал, барлығы	-	90,871	-	-	(3,611,731)	(3,520,860)
Турақтандырушылық резервтегі өзгерістер	-	-	-	149,353	-	-
Өзге резервтердегі өзгерістер	-	-	-	85,368	(85,368)	-
2022 жылғы 31 желтоқсанда	300,000	664,443	-	118,683	9,611,191	10,694,317

Басқарма төрағасы Ханин О.А.	Бас бухгалтер Ким О.А.
---	---

«КОММЕСК-ӨМІР» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы шоғырландырылған есебі

Мың теңге	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗАЛЫСЫ:			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындарға дейінгі пайда		(3,520,785)	3,532,375
Түзетулер:			
Еңбек сипірілмеген сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесін шегергенде	18	(6,130,276)	1,551,124
Залалдар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесін шегергенде	19	1,367,794	855,115
Тозу мен амортизациялар		79,813	96,830
Негізгі құралдардың істен шығуынан және материалдық емес активтерді есептен шығарудан келтірілген залал/ (табыс)		(37,671)	106,847
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қаржылық активтерді қайта бағалаудан түскен іске асырылған пайда (залал)	21	2,561,691	(1,848,664)
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза іске асырылған табыс		(520,660)	(203,771)
Құнысыздану бойынша резервті қалыптастыру	7	107,237	(20,439)
Жалгерлік есептелген пайыздық шығындарын өзгерту		-	72,946
Пайдаланылмаған демальстар және жылдық сыйлықақы бойынша резервті өзгерту	22	177,878	-
Бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздық табыстардан таза өзгеріс		(1,570,216)	(475,563)
Жалгерлік пайыздық шығындар		-	13,007
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша пайыздық шығындардағы өзгеріс	21	725,026	234,609
Сактандыру портфелін сатқаннан таза (залал)/табыс		6,413,049	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қаржылық активтердің істен шығуынан (сатуы алудан) түскен іске асырылған табыс		1,577,605	-
Өзге түзетулер		(165,190)	5,604

Операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруіне дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының түсімі	1,065,295	3,920,020
Операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруі:		
Аквизиция шығындарындағы өзгеріс	-	(78,056)
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешектегі өзгеріс	522,439	(100,595)
Өзге активтердегі өзгеріс	(557,224)	(189,423)
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешектегі өзгеріс	(310,390)	(289,208)
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша алынған қарыздардағы өзгеріс	(6,210,115)	-
Болашақ кезең табыстарындағы өзгеріс	-	(22,731)
Өзге міндеттемелердегі өзгеріс	(512,809)	111,668
Корпоративтік табыс салығын төлеуге дейінгі операциялық қызметтен ақша қаражаттарының түсімі (жылжытауы)	(6,002,804)	9,747,180
Корпоративтік табыс салығы, төленген	(6,068)	(199,618)
Алынған пайыздар	3,273,611	1,141,424
Төленген пайыздар	(777,235)	(254,027)
Операциялық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының таза түсімі (жылжытауы)	(3,512,496)	10,434,959
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗАЛЫСЫ:		
Негізгі құралдарды сатып алу	10	(19,317)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(6,367)
Сактандыру портфелін сату		(6,580,955)
Сактандыру портфелін сатып алу		407,994
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілген қаржы активтерін сатып алу		(26,097,864)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілген қаржы активтерін сатып алудан түсетін түсімдер	31,894,265	7,493,047
Банктерге орналастырылған қаражаттар	-	(1,902,132)
Банктерден қайтарылған қаражаттар	-	2,147,180
Инвестициялық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының таза жылжытауы	(402,244)	(8,868,756)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗАЛЫСЫ:		
Жалгерлік міндеттемелер бойынша негізгі соманы төлеу (қайтару)		4,246
Қаржылық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының таза түсімі (жылжытауы)		4,246
Ақша қаражаттың және олардың баламаларының таза арғы	(3,910,494)	1,532,244
Бағамдық айырмалардың ықпалы		7,872
Кезең басына ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары	4	5,404,342
Кезең соңындағы ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары	4	1,501,720
		5,404,342

Басқарма төрағасы Ханин О.А.	Бас бухгалтер Ким О.А.
---	---

«КОММЕСК-ӨМІР» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ

ЖА.ШЫ АҚПАРАТ
«Коммекс-Өмір» Сактандыру Компаниясы» акционерлері қоғамы (бұдан әрі – «Компания», ал еншілес ұйыммен бірігіп – «Топ») Қазақстан Республикасында 1991 жылғы 19 қарашада Қазақстан Республикасындағы заңнаманың негізінде құрылды.
03.10.2022 жыл. Компания акционерлері Компанияның атауын, сактандыру саласын өзгерту және «Коммекс Сактандыру» сактандыру портфелін беру туралы шешім қабылдады.
Акционерлердің шешімі іске асыруда нәтижесінде, Компанияның атауы «Коммекс-Өмір» өмірді сактандыру компаниясы» акционерлік қоғамына өзгертілді. Топ «өмірді сактандыру» саласы бойынша қызметті жүзеге асырды. «Жалпы табыстар» саласы бойынша сактандыру портфелі «Коммекс Сактандыру» саласы бойынша қызметті жүзеге асыратын жаңа сактандырушыға табыстады.
Сактандыру саласын өзгерту іс-шаралар жоспарына сәйкес жүзеге асырылды. Сактандыру саласын өзгерту жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыру кезінде Компания қолданыстағы сактандыру (қайта сактандыру) шарттарын ұзартуды және сактандыру сыйлықақыларын, Компания жауапкершілігін көлемін ұлғайтуды көзделтіп, оларды өзгертуді қоса алғанда, жаңа сактандыру (қайта сактандыру) шарттарын жасаған жоқ. Сактандыру портфелін табыстаудың бастамасы: 2022 жылғы 1 қараша.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Компания келесі еншілес ұйымның құрылтайшысы болып табылады:

Компанияның атауы	Негізгі қызмет түрі	Орналасқан жері	Қатысуы	2021 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
«Centras Kommsk Life» өмірді сактандыру компаниясы» АҚ	«Өмірді сактандыру» саласы бойынша сактандыру қызметі	Қазақстан Республикасы	100%	100%	

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Топтың түпкілікті бақылаушы тұлғасы – Қазақстан Республикасының азаматы Е. С. Абрахамов м-за.
Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компания мен оның еншілес ұйымы қызметінің нәтижесін қамтиды.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Топта жұмыс істейтін қызметкерлер саны сәйкесінше 214 және 451 адамды құрады.
Компанияның тіркелген кенесесі мына мекенжай бойынша орналасқан: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Наурызбай батыр көшесі, 19.

2022 жылғы 1 сәуірде А.М. Best халықаралық рейтингтік агенттігі «Коммекс-Өмір» сактандыру компаниясы» АҚ рейтингтерін растады: қаржылық тұрақтылық рейтингін «В» және ұзақ мерзімді иесілік рейтингін «BB-». Рейтингтердің болжамы «тұрақты».

ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРЫ

Төпнен алғаш қолданылатын жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттарға және түсіндірмелерге түзетулер.

Топ есептік жыл ішінде 2022 жылғы 1 қантарда күшіне енген келесі жаңа және қайта қаралған стандарттарды қолданды:

- XKEC (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдалмалық негіздеме сипілемелер»;
- XHEC (IAS)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп			
Мың теңге	Ес-керт.	31 желтоқсан 2022 жыл	31 желтоқсан 2021 жыл
АКТИВТЕР:			
Ақша қаражаты және олардың баламалары	4	178,678	1,786,890
Өтетуірлі пайда мен залал құрамында көрсетілген әділ құны бойынша есепке алынған қаржылық активтер	5	6,869,662	21,467,792
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	6	12,319	12,319
Енішлес ұйымға инвестициялау	7	3,800,000	3,800,000
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	8	—	523,179
Еңбек сипірмеген сақтандыру сыйлықақылар резерві, қайта сақтандырушының үлесі	9	—	248,865
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резерві, қайта сақтандырушының үлесі	10	—	1,790,196
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем	—	137,651	247,961
Негізгі құралдар	11	801,779	770,679
Басқа активтер	12	333,566	425,183
АКТИВТЕР БАРЛЫҒЫ		12,133,655	31,073,064
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ			
МІНДЕТТЕМЕЛЕР:			
Еңбек сипірмеген сақтандыру сыйлықақылар резерві	9	—	6,706,711
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған залалдар мен шығындар резерві	10	—	4,711,408
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек және алынған алғыөтемдер	13	—	310,006
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша қарыздар	14	706,052	4,994,798
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	25	109,884	54,811
Басқа міндеттемелер	15	231,161	569,609
МІНДЕТТЕМЕЛЕР БАРЛЫҒЫ		1,047,097	17,346,803
КАПИТАЛ:			
Жарғылық капитал	16	300,000	300,000
Мүлкікті қайта бағалау қоры	11	664,443	578,410
Турақтандырушылық резерв	17	—	149,353
Өзге резервтер	—	15,000	15,000
Бөлінбеген пайда	—	10,107,115	12,683,498
КАПИТАЛ, БАРЛЫҒЫ		11,086,558	13,726,611
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ, БАРЛЫҒЫ		12,133,655	31,073,064

Басқарма төрағасы Ханин О.А. Бас бухгалтер Ким О.А.

2022 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІНДЕГІ ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ЕСеп

Мың теңге	Ес-керт.	2022 жыл	2021 жыл
Сақтандыру сыйақылары, жалпы сомасы	18	6,474,430	12,727,626
Қайта сақтандыруға табысталған сақтандыру сыйақылары	18	(897,570)	(917,472)
Қайта сақтандыруға табысталғандарды шегергендегі сақтандыру сыйақылары		5,576,860	11,810,154
Еңбек сипірмеген сақтандыру сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс, нетто	18	6,457,846	(1,427,526)
Қайта сақтандыруға табысталғандарды шегергендегі еңбектен табылған сыйақылар		12,034,706	10,382,628
Наразылықтарды реттеу бойынша төленген залалдар мен шығындар, жалпы сомасы	10,19	(5,720,265)	(4,634,873)
Төленген залалдар, қайта сақтандырушының үлесі	10,19	1,684,447	129,252
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, жалпы сомасы	19	4,711,408	2,948,154
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, қайта сақтандырушының үлесі	19	(1,790,196)	(2,184,554)
Қайта сақтандыруға табысталғандарды шегергендегі орын алған залалдар		(1,114,606)	(3,742,021)
Коммерциялық табыстар	20	58,558	82,509
Коммерциялық шығындар, нетто	20	(1,037,012)	(2,680,565)
Коммерциялық шығындар, нетто		(978,454)	(2,598,056)
Сақтандыру портфелін сатқаннан таза (залал)/табыс	21	(7,029,067)	—
Сақтандыру қызметінің нәтижесі		2,912,579	4,042,551
Инвестициялық табыс (залал)	22	(2,855,061)	3,206,074
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза (залал)/табыс	24	555,412	158,904
Негізгі құралдардан істен шығуынан және материалдық емес активтерді есептен шығарудан түсетін таза залал		37,671	(20,981)
Өзге де табыстар/(шығындар), нетто		63,834	(28,665)
Басқа табыс (залал)		(2,198,144)	3,315,332
Жалақы және өзге төлемдер	23	(2,241,252)	(2,779,783)
Әкімшілік және операциялық шығындар	23	(1,035,297)	(952,183)
Салықтар, корпоративтік табыс салығынан басқа		(3,230)	(59,036)
Амортизация және тозу	11	(65,987)	(86,667)
Операциялық шығындар		(3,345,766)	(3,877,669)
Корпоративтік табыс салығына дейінгі (залал)/пайда		(2,631,331)	3,480,214
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеу/шығындар	25	(94,405)	(139,628)
Жылдық таза (залал)/пайда		(2,725,736)	3,340,586
Салықты шегергендегі өзге жиынтық табыс (залал):			
Кейіннен пайда немесе залалдар құрамына қайта сыныпталу мүмкін емес баптар			
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан және инвестициялық жылжымайтын мүлктен түскен таза табыс (салық әсерін шегергенде – 22,718 мың теңге (2021 жыл - 9,905 мың теңге))			
Кейіннен пайда немесе залалдар құрамына қайта сыныпталу мүмкін баптар			
Сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі, (салық әсерін шегергенде – нөл)			430
Өзге жиынтық табыс		90,871	40,050
Жиынтық табыс (залал), барлығы		(2,634,865)	3,380,636
Жай ақшияға шаққандағы пайда (залал):			
базальды және бытырған (теңгемен)	16	(22,649,08)	27,292,37

Басқарма төрағасы Ханин О.А. Бас бухгалтер Ким О.А.

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған капиталдағы өзгерістер туралы есеп

Мың теңге	Жарғылық капитал	Мүлкікті қайта бағалау қоры	Сату үшін қолдағы бар қаржы активтерінің қайта бағалау қоры	Турақтандырушылық резерв	Өзге резервтер	Үлестірілген пайда	Жиынтығы
2020 жылғы 31 желтоқсанға сәйкес (қайта есептелді)	300,000	618,979	(430)	8,426	15,000	9,403,650	10,345,625
Өзге жиынтық табыс	—	39,620	430	—	—	—	40,050
Таза пайда (қайта есептелді)	—	—	—	—	—	3,340,586	3,340,586
Жылдық жиынтық табыс барлығы	—	39,620	430	—	—	3,340,586	3,380,636
Негізгі құралдардың істен шығуы	—	(80,189)	—	—	—	80,189	—
Турақтандырушылық резервтегі өзгерістер	—	—	—	—	140,927	(140,927)	—
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша	300,000	578,410	—	149,353	15,000	12,683,498	13,726,261
Түзету	—	(4,838)	—	—	—	—	(4,838)
2022 жылғы 01 қаңтардағы жағдай бойынша	300,000	573,572	—	149,353	15,000	12,683,498	13,721,423
Өзге жиынтық табыс	—	90,871	—	—	—	—	90,871

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің Мәдениет комитеті «Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық музей-қорығы» республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны директорының бос лауазымына орналасуға конкурстар жариялайды

Конкурсқа қатысушыларға қойылатын жалпы біліктілік талаптары:

1. Орналасқан орнын, пошталық мекенжайын, телефонның көрсете отырып, кәсіпорынның атауы, оның негізгі қызметінің қысқаша сипаттамасы;

«Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық музей-қорығы» республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны: Абай облысы, Семей қаласы, Қайым Мұхамедханов көшесі, 29 үй мекенжайында орналасқан, тел. 8 (7222)321701.

Кәсіпорын қызметінің мәні мәдениет саласында қызметті жүзеге асыру болып табылады.

Кәсіпорын қызметінің мақсаты оның құрамына кіретін тарихи-мәдени мұра объектілерін және олар орналасқан аумақтарды анықтау, зерделеу, қорғау және сақтау, түпнұсқалы мұражай коллекциялары негізінде көркем және ғылыми экспозицияларды жасау және оларды кеңінен тарату болып табылады.

2. Конкурсқа қатысушыларға қойылатын талаптар:

Қадрларды дайындау бағыттарының бірі: педагогикалық ғылымдар (жалпы дамудың пәндік мамандандырылған мұғалімдерін дайындау, жаратылыстану пәндері бойынша, гуманитарлық пәндер бойынша, тілдер және әдебиет бойынша мұғалімдер даярлау) және/немесе өнер және гуманитарлық ғылымдар және/немесе әлеуметтік ғылымдар, журналистика және ақпарат және/немесе бизнес, басқару және құқық және/немесе инженерлік, өңдеу және құрылыс саласы (сәулет, құрылыс, машина жасау) және/немесе ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және/немесе жаратылыстану ғылымдары, математика және статистика және/немесе қызметтер

(туризм, мәдени-тынығу жұмысы) бойынша жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) білім.

Мәдениет саласында немесе басшылық лауазымдарда 5 жылдан кем емес, немесе Президенттік жастар кадр резервіне алынған адамдар үшін 5 жылдан кем емес, немесе Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы білім беру ұйымдарында жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша немесе жұмыс органы бекітетін басым мамандықтар бойынша шетелдік жоғары оқу орындарын аяқтаған адамдар үшін және кадрларды дайындау бағыттарының бірі: педагогикалық ғылымдар (жалпы дамудың пәндік мамандандырылған мұғалімдерін даярлау, жаратылыстану пәндері бойынша, гуманитарлық пәндер бойынша, тілдер және әдебиет бойынша мұғалімдер даярлау) және/немесе өнер және гуманитарлық ғылымдар және/немесе әлеуметтік ғылымдар, журналистика және ақпарат және/немесе бизнес, басқару және құқық және/немесе инженерлік, өңдеу және құрылыс саласы (сәулет, құрылыс, машина жасау) және/немесе ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және/немесе жаратылыстану ғылымдары, математика және статистика және/немесе қызмет көрсету (туризм, мәдени-тынығу жұмысы) бойынша ғылыми дәрежесі бар адамдар үшін мәдениет саласында немесе басшы лауазымдарда 4 жылдан кем емес болуы тиіс.

3. Лауазымдық міндеттері:

Мекемені өндірістік, әкімшілік-шаруашылық және қаржылық-экономикалық қызметіне басшылық жасайды, ұйым мүлкін сақтау және тиімді пайдалануды бақылауды жүзеге асырады, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі жұмысты ұйымдастырады; ұйымның саясаты мен стратегиясын белгілейді, оның бөлімшелерінің музей қорына қалыптастыру, сақтау бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасының тарих және мәдениет ескерткіштерін мемлекет және қоғам мүддесі үшін қорғау және пайдалану бойынша жұмысын үйлестіреді; музейдің (музей-қорықтың) жоспарларын, бағдарламалары мен жобаларын жасау және жүзеге асыруға басшылық етеді, қызмет бағыттары бойынша олардың орындалуы жөнінде құрылымдық бөлімшелердің

жұмысын үйлестіреді; ғылыми-зерттеу қызметіне жетекшілік етеді, Қазақстан халқының мәдени құндылықтарын, тарихи-мәдени мұрасын насихаттау мен дәріптеуге бағытталған іс-шаралардың өткізілуін қамтамасыз етеді; Қазақстан Республикасының және шет елдердің мәдениет және өнер ұйымдарымен ынтымақтастықты қамтамасыз етеді; ұйымды білікті кадрлармен қамтамасыз ету, олардың кәсіби білімдері мен тәжірибесін дамыту, еңбек жағдайларын жасау, ұжымда жайлы психологиялық ахуалды қалыптастыру бойынша шараларды қолдануды; директордың орынбасарлары, құрылымдық бөлімшелер мен филиалдардың жетекшілері мен мамандары арасында жұмыстың жеке-ай бажытарын беледі; шарттарды жасайды және бұзады, мәмілелер жасайды, сенімхаттар береді, қажетті есептілікті ұсынуды қамтамасыз етеді, бұйрықтар шығарады, сотта, мемлекеттік органдарда және өзге ұйымдарда ұйымның мүддесіне өкілдік етеді; еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі талаптарының орындалуын бақылауды қамтамасыз етеді.

4. Білуі тиіс:

Қазақстан Республикасының Конституциясын; Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі; Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі; Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі; «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Қазақстан Республикасының кодексі; Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексі; Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі; «Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы», «Мәдениет туралы», «Мемлекеттік мүлік туралы», «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы», «Мемлекеттік сатып алулар туралы», «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының заңдарын; дәрігерге дейінгі медициналық көмек көрсету қамқалдарын, ішкі еңбек тәртіптемесінің, еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау бойынша, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптарының тәртібін.

5. Конкурсқа қатысуға үміткер тұлға конкурс өткізу туралы хабарландыруда көрсетілген мерзімде мынадай құжаттарды ұсынады:

- 1) конкурсқа қатысу туралы өтініш;
- 2) мемлекеттік және орыс тілдерінде түйіндеме;
- 3) еркін нысанда жазылған өмірбаян;
- 4) білімі туралы құжаттардың көшірмелері (қосымшалармен);
- 5) еңбек кітапшасының (ол болмаған кезде) немесе еңбек шартының көшірмесі не соңғы жұмыс орнынан жұмысқа қабылданғаны және еңбек шартының тоқтатылғаны туралы бұйрықтардың көшірмелері немесе жұмыскердің еңбек қызметі туралы мәліметтер қамтылған архивтік анықтама;
- 6) 075-у нысан бойынша денсаулық жағдайы туралы анықтама;
- 7) жеке куәліктің көшірмесі;
- 8) адамның сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағаны туралы мәлімет (кандидатпен EGOV арқылы алынады).

Конкурсқа қатысушы өзінше біліміне, жұмыс өткізген кәсіби даярлық деңгейіне қатысты қосымша ақпаратты (біліктілігін арттыру, ғылыми дәрежелер мен атақтар беру ғылыми жарияланымдар туралы құжаттардың көшірмелері, сондай-ақ бұрынғы жұмыс орнының басшылығынан ұсынымдар және т.с.) бере алады.

Конкурсқа қатысу үшін құжаттарды қабылдау хабарландыру бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған сәттен бастап 15 (он бес) күн ішінде 2023 жылғы «29» тамыздан бастап «12» қыркүйекке дейін жүргізіледі.

6. Конкурсның өткізілетін күні мен орны:

Астана қаласы, Мәңгілік ел даңғылы, 8, «Министрліктер үйі» ғимараты, 15 кіреберіс, онлайн форматта.

Конкурс қатысушыларына әңгімелесу өткізу күні қосымша хабарланады.

Құжаттар қолма-қол немесе пошта арқылы Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Мәңгілік ел даңғылы, 8, «Министрліктер үйі» ғимараты, 15 кіреберіс, 314 кабинет мекенжайы бойынша қабылданады.

Толық ақпаратты +7 (7172) 74-02-52, 74-05-66 телефондары бойынша алуға болады.

Таза пайда (залал)	—	—	—	—	—	(2,725,736)	(2,725,736)
Жыл ішіндегі жиынтық табыс (залал), барлығы	—	—	—	—	—	(2,725,736)	(2,634,865)
Турақтандырушылық резервтегі өзгерістер	—	—	—	—	(149,353)	149,353	—
2022 жылғы 31 желтоқсанда	300,000	664,443	—	—	—	15,000	10,107,115
							11,086,558

Басқарма төрағасы Ханин О.А. Бас бухгалтер Ким О.А.

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға ақша қаражатының қозғалысы туралы есебі

Мың теңге	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындарға дейінгі пайда		(2,631,331)	3,480,214
Түзетулер:			
Еңбек сипірмеген сақтандыру сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс	9,18	(6,457,846)	1,427,526
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, қайта сақтандырушының үлесін шегергенде	10,19	(2,921,212)	(763,600)
Тозу мен амортизациялау	11	65,987	86,667
Негізгі құралдардың істен шығуынан және материалдық емес активтерді есептен шығарудан келтірілген залал/(табыс)		(37,671)	106,847
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілген қаржылық активтерді қайта бағалаудан түскен іске асырылмаған табыс/залал	22	2,356,953	(1,726,865)
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза өзге асырылмаған табыс	24	(555,412)	(158,904)
Құнызыдан бойынша резервті қалыптастыру	8	102,112	(23,143)
Пайдаланымға алынған демалыстар және жылдық сыйлықақы бойынша резервті өзгерту	23	147,426	64,486
Бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздық табыстардағы таза өзгеріс	22	(1,063,964)	(85,205)
Жалгерлік есептелген пайыздық шығындардың өзгеруі	22	—	13,007
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша пайыздық шығындардағы өзгеріс	22	725,026	234,609
Сақтандыру портфелін сатқаннан таза (залал)/табыс	21	7,029,067	—
Өзге түзетулер		1,347,397	34,417
Операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруіне дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының түсімі		(1,893,468)	2,690,056
Операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруі:			
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектегі өзгеріс		578,960	(87,945)
Өзге активтердегі өзгеріс		(606,153)	(137,144)
Сақтандыру және қайта сақтандыру және алынған алғыөтемдер бойынша кредиторлық берешектегі өзгеріс		(318,544)	(309,903)
Тікелей РЕПО келісімдері бойынша алынған қарыздардағы өзгеріс		(4,277,127)	4,393,737
Болашақ кезең табыстарындағы өзгеріс		—	(22,731)
Өзге міндеттемелердегі өзгеріс		(570,268)	92,283
Корпоративтік табыс салығы төлеуге дейінгі операциялық қызметтен алынған қаражаттарының түсімі		(7,086,600)	6,618,353
Корпоративтік табыс салығы, төленген		12,475	(175,023)
Алынған пайыздар		2,528,507	703,006
Төленген пайыздар		(748,239)	(222,182)
Операциялық қызметтен түсетін ақша қаражаттарының таза түсімі		(5,293,857)	6,924,154
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Негізгі құралдары сатып алу	11	(13,617)	(24,746)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(3,819)	(3,247)
Сақтандыру портфелін сату		(6,580,955)	—
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілген қаржы активтерін сатып алу		(15,390,267)	(9,903,281)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бой			

мың теңге	Ес-керт.	31 желтоқсан 2022 жыл	31 желтоқсан 2021 жыл
АКТИВТЕР			
Ақша қаражат және олардың баламалары	5	1,323,042	3,617,452
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржылық активтер	6	8,663,150	4,432,239
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешек	7	64,214	12,818
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резерві, қайта сактандырушының үлесі	9	272,297	—
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	20	5,228	1,770
Басқа активтер	10	73,601	112,639
АКТИВТЕР БАРЛЫҒЫ		10,401,532	8,176,918
МІНДЕТТЕМЕЛЕР:			
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешек			
Еңбек сiңiрiлмеген сактандыру сыйлықақылар резерві	8	38,309	30,155
Еңбек сiңiрiлмеген сактандыру сыйлықақылар резерві	8	601,606	274,036
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған залалдар мен шығындар резерві	9	6,198,740	1,637,791
Тiкелей РЕПО келiсiмдерi бойынша қарыздар	11	—	1,874,947
Басқа мiндеттемелер	12	156,630	66,713
МІНДЕТТЕМЕЛЕР БАРЛЫҒЫ		6,995,285	3,883,642
КАПИТАЛ			
Жарғылық капитал	13	3,800,000	3,800,000
Өзге сактандыру резервтері		103,683	18,315
Жинақталған залал / (бөлінбеген пайда)		(497,436)	474,961
КАПИТАЛ БАРЛЫҒЫ		3,406,247	4,293,276
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ БАРЛЫҒЫ		10,401,532	8,176,918

Басқарма төрағасы
Джақсымбетова Г.К.

Бас бухгалтер
Дюсекенова С.К.

«СЕНТРАС КОММЕСК LIFE» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ШІНДЕГІ ПАЙДА МЕН ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ
ЕСЕП

Мың теңге	Ес-керт.	2022 жыл	2021 жыл
Сактандыру сыйлықалары, жалпы сомасы	14	4,899,241	2,265,403
Қайта сактандыруға табысталған сактандыру сыйлықалары	14	(494)	(354)
Қайта сактандыруға табысталғандарды шегергендегі сактандыру сыйлықалары		4,898,747	2,265,049
Еңбек сiңiрiлмеген сактандыру сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс, нетто	14	(327,570)	(123,598)
Қайта сактандыруға табысталғандарды шегергендегі еңбекпен табылған сыйлықалар		4,571,177	2,141,451
Төленген залалдар, жалпы сомасы	15	(223,535)	(31,101)
Төленген залалдар, қайта сактандырушының үлесі	15	574	—
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, жалпы сомасы	15	(4,560,949)	(1,619,068)
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесі	15	271,943	354
Сактандыру талаптарын реттеуге арналған залалдар мен шығындар, қайта сактандыруға берілгендерді шегергенде		(4,511,967)	(1,649,815)
Компаниялық шығындар		(23,500)	(248,975)
Сактандыру портфелін сатып алудан түскен табыс	19	616,018	—
Сактандыру қызметінің нәтижесі		652,178	242,661
Инвестициялық табыс	16	429,455	627,248
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза (залал)/табыс	17	(34,752)	44,867
Өзге де табыстар/(шығындар), нетто		(12,041)	(16,227)
Басқа табыс		382,662	655,888
Жалақы және өзге төлемдер	18	(1,750,832)	(765,546)
Өкiмшiлiк және операциялық шығындар	18	(146,272)	(69,222)
Салықтар, корпоративтік табыс салығынан басқа		(12,943)	(108)
Амортизация және тозу		(14,726)	(10,955)
Жалдау мiндеттемелерi бойынша пайыздық шығындар		(554)	(662)
Операциялық шығындар		(1,925,327)	(846,493)
Корпоративтік табыс салығына дейінгі (залал)/пайда		(890,487)	52,056
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеу/(шығындар)	20	3,458	(4,651)
Жылдық таза пайда (залал)		(887,029)	47,405
Өзге жынтық табыс		—	—
Жыл шiндегi жынтық табыс (залал), барлығы		(887,029)	47,405

Басқарма төрағасы
Джақсымбетова Г.К.

Бас бухгалтер
Дюсекенова С.К.

«СЕНТРАС КОММЕСК LIFE» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 ЖЫЛДЫҢ 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН
КАПИТАЛДЫҒ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

Мың теңге	Жарғылық капитал	Өзге сактандыру резервтері	Жинақталған залал / (бөлінбеген пайда)	Жынтығы
2021 жылдың 1 қаңтарына	3,800,000	5,684	440,187	4,245,871
Жылдық таза пайда	—	—	47,405	47,405
Өзге жынтық табыс	—	—	—	—
Жылдық жынтық табыс барлығы	—	—	47,405	47,405
Өзге резервтер	—	12,631	(12,631)	—
2021 жылғы 31 желтоқсанда	3,800,000	18,315	474,961	4,293,276
Жыл шiндегi таза залал	—	—	(887,029)	(887,029)
Өзге жынтық табыс	—	—	—	—
Жыл шiндегi жынтық табыс (залал), барлығы	—	—	(887,029)	(887,029)
Өзге резервтер	—	85,368	(85,368)	—
2022 жылғы 31 желтоқсанда	3,800,000	103,683	(497,436)	3,406,247

Басқарма төрағасы
Джақсымбетова Г.К.

Бас бухгалтер
Дюсекенова С.К.

«СЕНТРАС КОММЕСК LIFE» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
2022 ЖЫЛДЫҢ 31 ЖЕЛТОҚСАНЫНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА
АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕБІ

Мың теңге	Ес-керт.	2022 жыл	2021 жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Корпоративтік табыс салығына дейінгі (залал)/пайда	20	(890,487)	52,056
Түзетулер:			
Еңбек сiңiрiлмеген сыйлықақылар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесін шегергенде	14	327,570	123,598
Залалдар резервіндегі өзгеріс, қайта сактандырушының үлесін шегергенде	15	4,289,006	1,618,714
Есептелген пайыздық кірістердің өзгеруі		(506,252)	(390,358)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қаржылық активтерді қайта бағалаудан түскен іске асырылмаған (залал)/ пайда	16	204,738	(121,799)
Активация шығындарындағы өзгеріс		—	78,556
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша іске асырылған (залал)/пайда	17	34,752	(46,182)
Есептелген амортизациондық пайыздық шығындар		554	662
Тозу мен жергілікті табыс		14,726	10,955
Күмәнді берешектер бойынша резерві есептеу	18	5,125	2,059

ТАРАТУ

7. «КЦ Телеком» ЖШС, БСН 220340023847 (Қазақстан, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Әуезов көшесі, 175 үй, н.п. 8А), өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: КЦ Телеком, Алматы қаласы, Сейфуллин даңғылы, 609, 4 қабат, кеңсе 9. Тел. 87777473600.

8. ТОО «QC Logistics» ЖШС, БСН 230540012008 (Алматы қаласы, Медеу ауданы, Төлебаев көшесі, 38/61 ғимарат), өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Алматы қаласы, Медеу ауданы, Төлебаев көшесі, ғимарат 38/61, қа.701. Тел. 87714131333.

9. «Алтын Байтерек-Жанна» тұтынушы кооперативі, БСН 150740023925 (Қазақстан, Алматы қаласы, «Жетісу-2» ықшамауданы, 46 үй, 21 пәтер), өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Алматы қаласы, Әуезов ауданы, «Жетісу-2» ықшамауданы, 80 үй, 3 пәтер. Тел. 87784338802.

11. «Ембі Демеу» қоғамдық қоры (БСН 110340008385) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Атырау обл., Атырау қ., Уәлиханов көш., 1 үй, 209 кеңсе/кабинет.

15. «Libri» ЖШС, БСН 160740022681 өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Алматы ауданы, 23-15 көшесі, 9/3 үй, 73 пәтер, индекс 050064, Тел. +77022277004.

16. «Жауапкершілігі шектеулі серіктестік «Oi-Sana» қосымша жауапкершілігі бар серіктестігі, БСН 230640014345, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Атырау қаласы, «Сарқамыс-2» ықш., А.Ермеков көшесі, 16, Тел. 87027522088.

17. «ИДМ Корпорейшн» ЖШС, БСН 211040012544, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Атырау қаласы, «Нұрсая» ықшамауданы, 76 үй, Тел. 87759224171.

Пайдаланылмаған демалыстар және жылдық сыйлықақы бойынша есептелген шығындардағы өзгеріс	12	30,452	12,136
Сактандыру портфелін сатқанына таза (залал)/табыс		64,521	(31,876)
Өзгелер		—	—
Операциялық активтер мен мiндеттемелердiң өзгеруiне дейiнгi операциялық қызметтен түсетiн ақша қаражаттары		2,958,687	1,308,521
Операциялық активтер мен мiндеттемелердiң өзгеруi		—	—
Операциялық активтердiң (ұлғаюу)/азаяуы:		—	—
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешек		(56,521)	(12,150)
Басқа активтер		49,559	(52,279)
Операциялық мiндеттемелердiң ұлғаюуы/азаяуы:		—	—
Сактандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешек		8,154	20,695
Басқа мiндеттемелер		57,459	19,385
Корпоративтік табыс салығын төлеуге дейінгі операциялық қызметтен алынған ақша қаражаттары		3,017,338	1,284,172
Төленген корпоративтік табыс салығы		(18,543)	(24,595)
Алынған пайыздар		745,104	438,418
Төленген пайыздар		(29,550)	(31,845)
Операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат		3,714,349	1,666,150
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		—	—
Негізгі құралдары сатып алу		(5,700)	(8,711)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(2,548)	(1,991)
Сактандыру портфелін сатып алған жағдайда, ақшалай қаражаттың түсімі	19	407,994	—
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сатып алу		(10,707,597)	(6,664,876)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сатудан түсетін түсімдер		6,207,978	6,122,287
Тiкелей РЕПО шарттары бойынша iстен шығулар/түсімдер		(1,932,988)	1,844,656
Инвестициялық қызметте (пайдаланылған)/алынған ақшалай қаражат		(6,032,861)	1,291,365
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		—	—
Жалгерлік мiндеттемелер бойынша негiзi соманы төлеу		(715)	(610)
Қаржылық қызметте пайдаланылған ақшалай қаражат		(715)	(610)
Ақшалай қаражаттан таза (азаяу) артуы		(2,319,227)	2,956,905
Шетел валютасы бағамының өзгеруінің шетел валютасындағы ақшалай қаражаттың қалдықтарына әсері		24,817	(16,969)
Жыл басына ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары	6	3,617,452	677,516
Жыл аяғына ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары	6	1,323,042	3,617,452

Басқарма төрағасы
Джақсымбетова Г.К.

Бас бухгалтер
Дюсекенова С.К.

«СЕНТРАС КОММЕСК LIFE» ӨМІРДІ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Сентрас Коммекс Лайф» өмірді сақтандыру компаниясы» Акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания») Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес 2020 жылғы 27 желтоқсанда құрылды.

Компанияның Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі – «Агенттігі») берген және келесі сактандыру қызметін жүзеге асыру құқығын білдіретін 2021 жылғы 7 сәуірідегі №2.2.55 лицензиясы бар.

Ерікті түрде: өмірді сақтандыру; аннуитеттік сактандыру; жазатайым оқиғалардан сактандыру; ауыру жағдайына сактандыру.

Жұмыскер еңбек мiндеттерiн атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан сактандыруды мiндеттi түрде жүзеге асырады.

Компанияның тіркелуін келесісі мына мекенжай бойынша орналасқан: Қазақстан, Алматы қаласы, Алматы ауданы, Наурызбай батыр көшесі, 19-үй, пошталық индексі 050000.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компаниянда жұмыс істейтін қызметкерлер саны 34 адамды құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан): 31 адам.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жылдық акционері «Коммекс-Өмір» сактандыру компаниясы» АҚ болып табылады.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Коммекс-Өмір» сактандыру компаниясы» АҚ «Сентрас Капитал» ЖШС-нің бақылауында болды, Компания болып табылады. Компанияның түпкілікті бақылаушы тұлғасы – Қазақстан Республикасының азаматы Е.С. Абдразақов м-за.

Компания акционерлерінің кезектен тыс жалпы жиналысында 2022 жылғы 3 қазанда, қызмет саласын жалпы сактандырудан өмірді сактандыруға ауыстыру және «Коммекс-Өмір» сактандыру компаниясы» АҚ ерікті түрде қайта ұйымдастыру ниетіне байланысты «Коммекс-Өмір» СК» АҚ-на қосылу туралы шешім қабылданды.

Шығарылған, аялайда күйіне енген стандарттар

ХКЕС (IFRS) 17 «Сактандыру шарттары» 2017 жылдың 18 мамырында жарияланды. ХКЕС (IFRS) 17 жылдағы сактандыру шарттары туралы ақпаратты табу, бағалау, ұсыну және ашу қағидаларын белгілейді. Ол кәсіргі уақытта көптеген тәжірибелерге мүмкіндік беретін ХКЕС (IFRS) 4 алмастырады. ХКЕС (IFRS) 17 ағымдағы бағалау моделін пайдалануға талап етеді, ол кезде барлар әр септемі кезінде қайта бағаланады. Бағалау дисконттанған, ақша түсімдерінің ықтималдығы бойынша өлшенген құрамдас элементтерді, түгелдей түзету және келісімшарт бойынша еңбек сiңiрiлмеген пайданы білдіретін келісімшарт бойынша маржаға түзетуге негізделген. 2020 жылғы маусымда ХКЕС бойынша Кенес ХКЕС (IFRS) 17 қайта қарастырылған нұсқасын жариялады, онда ХКЕС (IFRS) 17 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын қаржылық жылда күйіне енеді делінген. 2021 жылғы 9 желтоқсанда ХКЕС (IFRS) 17 қабылданды. ХКЕС (IFRS) 17-ге түзетулер енгізілді. ХКЕС (IFRS) 17-ні бастапқы қолдану кезінде ұсынылған салыстырмалы ақпаратты қаржылық активтер мен сактандыру шарттары бойынша мiндеттемелер арасындағы бухгалтерлік есептегі ықтимал сәйкессіздіктерді жою үшін оқиқаттың қабатына» қошу опциясыны қосты. Компания 2023 жылдың 1 қаңтарында ХКЕС (IFRS) 17 қабылдайды. ХКЕС (IFRS) 4-пен салыстырғанда, ХКЕС (IFRS) 17 келесі аспектілерге айтарлықтай өзгерістер енгізді:

Сактандыру кірістері мен сактандыру қызметтеріне арналған шығыстарды таңу қағидаларын түзету

ХКЕС (IFRS) 17 сәйкес сактандырудан түскен түсім қызмет көрсету негізінде қамту кезеңінің ішінде табылады, ал сактандыру шарттарындағы инвестициялық компонент пайдадан немесе залалдан алынып тасталады. Нәтижесінде өмірді сактандырудың ұзақ мерзімді шарттарын түсетін табыстар айтарлықтай төмендейді.

Инвестициялық компонент – бұл сактандыру шарты бойынша кәсіпорын сактанушыға сактандыру жағдайы болған-болмағанына қарамастан кез келген жағдайда төлеуге мiндеттi сома. Сактандыру шарты бойынша мiндеттемелерді бағалауға бірнеше түзетулер

Негізгі өзгерістер келесідей.

Сактандыру шарттары үшін өлшеу үлгілерін қайта қарау.

Өлшеу әдістеріне жалпы модельді, ауыспалы төлем тәсілі және сактандыру келісімшарттарының сипатына байланысты сыйлықақыларды үлесті